

Diak

Jani-Petteri Myllylä
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), Kirkon nuorisotyönohjaaja
Opinnäytetyö, 2019

KIRKON JA LUONNON YHTEYS

Rippikoulutyön ympäristökasvatuksen produktio

TIIVISTELMÄ

Myllylä Jani-Petteri
Kirkon ympäristökasvatus – Produktio
54 s., 3 liitettä.
Kevät 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK), Kirkon nuorisotyönohjaaja

Produktion tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa ympäristöoppitunti Jyväskylän Palokan alue seurakunnan rippikoulutyöhön. Toteutin työn kesällä 2019 neljällä eri Jyväskylän alueen seurakunnalla. Oppikokonaisuus koostui aiheeseen johdatteluvasta videosta, aiheeseen liittyvästä pelistä, vihreiden ohjeiden tekemisestä leirille pienryhmissä, voimaannuttavasta valokuvauksesta, sekä vihko- tai päiväkirjatyöskentelystä. Päivän aikana myös tutkittiin Raamattua pienryhmissä ympäristöteemoihin liittyen.

Opinnäytetyön konkreettisen produktion lisäksi tunnin tavoitteena oli vahvistaa näkemystä kirkosta aktiivisena ilmastonmuutoksen vastaisena toimijana. Kokonaisuuden tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus pohtia omia vaikutusmahdollisuuksiaan arjessa ja käydä läpi sitä, mitä kristinuskolla on annettavanaan ilmastokeskusteluun.

Teemana oli myös nuorten ilmastoahdistuksen torjuminen ja lieventäminen keskustelun kautta, sekä opettaa viljelyn ja varjelun teologian kautta kirkon näkemystä luonnon moninaisuuden huolehtimisesta. Nuorten, sekä henkilökunnan palaute produktiosta oli hyvää ja huomasin myös itse produktion edetessä kehitystarpeita, joita muokkasinkin lopulliseen materiaaliin. Palautetta keräsin suullisesti, sekä vihkotyöskentelyn kautta. Moni nuorista kertoi, että oppitunti oli mielenkiintoinen ja innostavalla tavalla tehty.

Tavoitteenani oli kehittää kirkon työtä ympäristöopetuksen osalta. Palokan alue seurakunnan, Jyväskylän keskustan alueen ja Korpilahden seurakunnan kesän 2019 rippikoulujen työntekijöistä vain yksi ohjaaja ilmaisi kykenevänsä toteuttamaan ja ohjaamaan ympäristöä käsittelevän oppikokonaisuuden ennen tekemääni työtä ja siihen liittyviä ohjeita. Kuitenkin työn ja antamieni ohjeiden perusteella, jokainen Palokan nuorisotiimin jäsen kertoi pystyvänsä ohjaamaan kokonaisuuden kattavasti. Oma ammatillisuuteni kasvoi etenkin rippikoulutyön, ympäristötyön, sekä projektityön osaajana. Produktion itsenäinen suunnittelu, toteutus ja arviointi antoivat hyödyllistä kokemusta oppikokonaisuuksien suunnittelusta.

Produktion opinnäytetyön kirjallinen raportti käsittelee keskeisiä teemoja oppikokonaisuudessa käytettyjen työskentelytapojen taustalla, sekä ilmastonmuutoksen ja ympäristöopin teoriaa, kuten myös teologisia näkemyksiä luonnosta ja luonnon varjelemisesta. Rippikoulutyön lisäksi työ on toteutettavissa myös rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä.

Asiasanat: Nuoret, Rippikoulu, Ympäristö, Ilmastonmuutos, Ekoteologia, Ekologisuus, Ilmastoahdistus

ABSTRACT

Myllylä Jani-Petteri

Environmental education by the church - production

54 pages, 3 appendices

Spring 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work

Bachelor of Social Services (UAS)

The purpose of the thesis was to design and execute an environmental lesson for Palokka congregation's confirmation school in Jyväskylä in the summer of 2019. The work was executed on four different confirmation camps in Jyväskylä. The lesson consisted of a themed video, a themed quiz game, the youth making their own green rules for the camp in their own groups, photographing nature and notebook or diary work. The day also consisted of studying environmental themes in the Bible.

In addition to the concrete production of the lesson, its goal was to establish an image of the church as an active operator in the work against climate change. The goal of the lesson was to guide the adolescents to consider their own possibilities to have an impact in their everyday lives and establish the idea that little things matter. The entirety of the work also consisted of talking about what Christianity's view on the climate crisis is.

One of the themes was to reduce the climate anxiety among the adolescents through conversations. Another theme was to teach basic ecotheology: that people are meant to farm and take care of the planet and nature's diversity. Both the staff and the confirmands gave good feedback on the production and as the production went on, I noticed that the production needed to be improved. This has been noted in the report's findings and conclusions.

Improving the work of the church regarding the environmental lessons was one of the goals of this production, because only one teacher in one confirmation camp told me that she would be capable of lecturing on the topic. After I gave instructions to the teachers about the lesson, all of them said they could lecture on the topic. My own professionalism improved especially within the entirety of confirmation school, within environmental work and working with project.

Productions report covers the main topics and theory used in the lesson. Topics include theory behind the climate change, environmental studies and theological studies linked to taking care of nature.

Keywords: Youth, Confirmation school, Environment, Climate change, ecotheology, ecology, Environmental anxiety

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 KESKEISET KÄSITTEET JA TEEMAT	8
2.1 Ilmastonmuutos.....	8
2.2 Ympäristökasvatus.....	9
2.3 Ympäristöahdistus.....	10
2.4 Vihreät rippikoulut	12
2.5 Luonto ja kirkko	13
2.6 Ympäristökasvatus kirkon nuorisotyössä	15
3 PROSESSIN KUVAUS	18
4 TAVOITTEET	20
5 MENETELMÄT	22
5.1 Oppikokonaisuus	22
5.2 Ilmastouutiset -video	22
5.3 Quizizz	23
5.4 Leirin vihreät ohjeet.....	24
5.5 Vihkotyöskentely	25
5.6 Vihreä valokuvaus.....	26
5.7 Raamatun tutkiminen pienryhmissä	29
5.8 Isosten osallistaminen.....	29
6 ARVIOINTI	31
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8 POHDINTA	42
8.1 Produktion eettisyys, luotettavuus ja vaikuttavuus	42
8.2 Omia ajatuksia opinnäytetyön tuloksista	43
8.3 Oman ammatillisuuden kehittyminen	46
8.4 Produktion käyttö jatkossa	48
8 LÄHTEET	50

LIITE 1: QUIZIZZ-SOVELLUKSEN KYSYMYKSET JA VASTAUKSET....	55
LIITE 2: VIHKOYÖSKENTELEN KYSYMYKSET	56
LIITE 3: OHJE OHJAAJALLE YMPÄRISTÖKASVATUKSEN OPPITUNNILLE	57

1 JOHDANTO

Idea ympäristökasvatukseen ja kirkon opetukseen lähti Diakin luennolta, jossa opettaja Kai Henttonen puhui ”varjelen ja viljelyn” teologisesta näkemyksestä. Kertoessani huoleni ja mielenkiintoni näihin asioihin Henttonen ohjasi minua tekemään opinnäytetyötä aiheesta. Idea muodostui harjoittelussani Palokan alue-seurakunnassa, kun nuorisotiimin palaverissa ilmaistiin, että rippikoulun ympäristökasvatus tarvitsisi jotain uutta ja mielenkiintoista opetukseen. Toiminnalla olisi tarkoitus tuoda nuorille eväitä ilmastonmuutoksen torjuntaan ja mahdollisen ilmastoahdistuksen lievittämiseen.

Opinnäytetyöni käsittelee ilmastonmuutosta, siihen vaikuttamista omilla valinnoilla arjessa, kirkon esimerkin näyttämistä ilmastokysymyksissä ja -teoissa teologisiin viitekehyksiin nojaten, sekä nuorten kokemaa ilmastoahdistusta ja sen torjumista. Ajankohtaisen työstäni tekee se, ilmastokeskustelu on esillä joka puolella, etenkin ilmastoraportin (ICPP, 2018) julkaisun myötä, Greta Thunbergin 2018 aloittaman Koululakko ilmaston puolesta -liikkeen (Fridays For Future. About) ja poliittisen keskustelun myötä. Suomalaisten luontosuhde on kaikkiaan hyvin vahva, ja jopa 78% määrittelee itsensä jossain määrin luontoihmiseksi (YLE Luonto 2019).

Yhteistyökumppanini oli Palokan alue seurakunta ja työkenttänä oli rippikoulutyö. Tavoitteena ja yhteistyökumppanin toiveena oli luoda kiinnostava ja kattava oppikokonaisuus ympäristökasvatuksesta nuorille ja oppikokonaisuuden tulisi sisältää tietoa ilmastonmuutoksesta ja sen torjumisesta. Näiden lisäksi toiveena oli tuoda esille kristinuskon armon ja toivon sanomaa ilmastonmuutoskeskusteluun mukaan. Yksi syy, miksi halusin tuottaa tämän oppikokonaisuuden juuri seurakunnalle, on se, että seurakunnalla käy laaja kirjo nuoria, jotka ovat siinä iässä, että ilmastoasiat puhuttelevat heitä.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus toteutui neljällä eri rippikoululeirillä Jyväskylässä, mutta se on toteutettavissa myös esimerkiksi rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä. Opinnäytetyö soveltuu lähinnä nuorille pelillisyyden ja ympäristöön

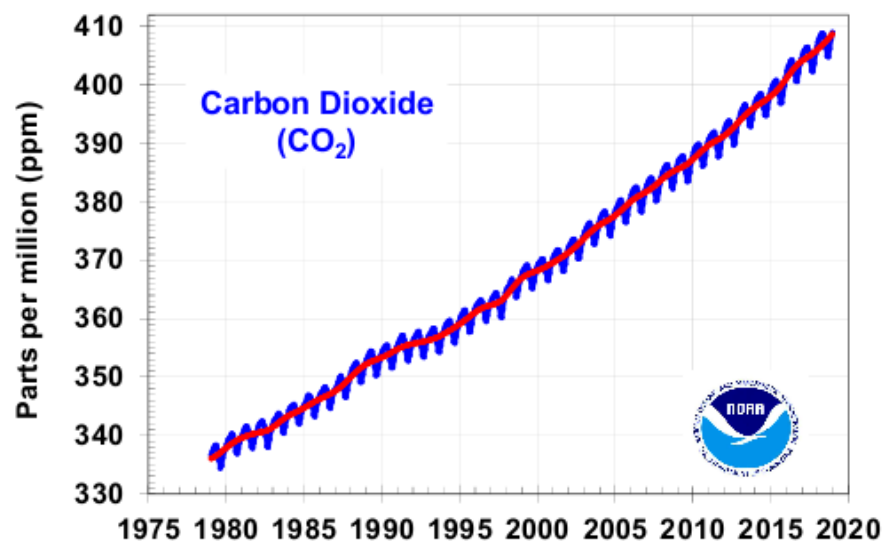
liittyvien vaikeiden asiasanojen vuoksi, sekä teemaltaan, mutta toteutusta voisi mahdollisesti käyttää myös kouluikäisten kanssa. Vaikeilla asiasanoilla tarkoitan sitä, että lapsille täytyisi enemmän avata oppikokonaisuuden avainsanoja, koska nämä eivät välttämättä ymmärrä esimerkiksi ekologisuutta käsitteenä yhtä hyvin kuin vanhemmat nuoret.

Osa tavoitteesta on kuitenkin myös vahvistaa kuvaa kirkosta ilmastonmuutoksen kanssa kamppailijana, sekä vahvistaa kirkon asemaa ajankohtaisten asioiden kanssa vaikuttavana toimijana ja kertoa minkälainen suhde kirkolla on luontoon. Nuoret ovat valveutuneita ja internetistä löytyy paljon tietoa maailman nykytilanteesta, joten on luonnollista, että nuoren mielen valtaa ahdistus. Jumalan sanoma kohtuullisuudesta ja rauhasta voi rauhoittaa nuoren mieltä ja tuoda elämään toivoa epävarmoina aikoina. Seurakunta voisi olla myös edelläkävijänä opettamassa ympäristökasvatusta, koska heillä käy vuosittain laaja otanta erilaisia nuoria.

2 KESKEISET KÄSITTEET JA TEEMAT

2.1 Ilmastonmuutos

Syy miksi päädyin valitsemaan kyseisen aiheen, ovat ilmastonmuutoksesta aiheutuvat ympäristöongelmat pitkän ajan saatossa. Ympäristöongelmia voivat olla erilaiset luonnon katastrofit, kuivuus, merenpinnan nousu sekä nälänhätä ja näistä johtuva ilmastopakolaisuus. Mitä pidemmälle ilmastonmuutos etenee, sitä enemmän eri kansat joutuvat liikkumaan joko merenpintojen nousun tai kuivuu- den ja nälänhädän takia. (Ulkoministeriö. Ilmastonmuutos. Pakolaisuus). Ilmaston lämpenemiseen vaikuttavat ihmisen toiminnasta esimerkiksi fossiilisten polttoai- neiden polttaminen, kotieläintalous sekä sademetsien hakkuut. Nämä toiminnat vapauttavat kasvihuonekaasuja, jotka estävät auringon lämpösäteilyn pääsyä ta- kaisin avaruuteen. Erityisesti hiilidioksidin määrä on lisääntynyt ilmakehässämme ja se on yleisin ihmisen toiminnassa syntyvä kasvihuonekaasu. (Euroopan ko- missio. Energia, ilmastonmuutos ja ympäristö, ilmastotoimet, climate change, il- mastonmuutoksen syyt). 1990-luvulta vuoteen 2018, hiilidioksidipäästöt ovat nousseet 41% (WMO 2018)

Kuva 1: Hiilidioksidin määrän kasvu vuodesta 1979 vuoteen 2019. Kuva: Earth System Research Laboratory – Global Monitoring Division.

2.2 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus määritellään kasvatukseksi, jonka tavoitteena on saada ihmiset ymmärtämään ja tiedostamaan oma riippuvuutensa ympäristöstä, sekä lisätä ympäristömyönteisiä asenteita (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20). Jo pienet lapset omaksuvat ympäristökasvatuksen, jos heille näytetään esimerkkiä ympäristövastuullisesta käyttäytymisestä, sekä perustellaan toimintaa. Lapsen ympäristökasvatuksen voi aloittaa jo lähiympäristöä ja luontoa ihaillemalla ja tätä kautta opettelemalla luonnon monimuotoisuutta (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 12). Myös suomalaisten luontosuhteen tarkasteleminen on tärkeää ympäristökasvatuksen ja ekoteologian näkökulmasta. Kainulainen (2007, 14) kirjoittaa, että monet suomalaiset kokevatkin pyhän tunteen olevan läsnä juuri luonnon keskellä, sen kauneudessa ja hiljaisuudessa.

Nuorisotyössä leirit luonnon keskelle ovat yleisiä. Yhteinen retki luontoon esimerkiksi laavulle voisi myös toimia hyvänä matalan kynnyksen toimintana ja luontosuhteen herättelijänä. Samalla voitaisiin yhdessä keskustella siitä, miten luontoa tulee hoitaa ja havainnoida tätä esimerkiksi sillä, miten paljon roskaa lähiympäristöstä löytyy.

Elliotin mukaan luonnon voi nähdä neljällä eri tavalla. Ensimmäinen tapa on nähdä luonto villinä seikkailun kohteena. Toinen tapa on erotella ihmisen tekemä luonnollisesta ja luonnosta. Luonto voidaan myös nähdä raaka-aineina, materiaaleina, sekä tutkimuksen ja luokittelujen kohteena. Neljäs tapa ymmärtää luonnon maapallon ekosysteemien ja elämän monimuotoisuuden kudokseksi, jossa kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 17-18).

Ympäristö käsitteenä liitetään usein erilaisiin yhteyksiin, kuten oppimisympäristöön ja ympäristöongelmiin. Ihmisen ja ympäristön suhdetta tulisi tarkastella monella eri tasolla, koska ympäristö voi olla henkilökohtainen, sosiaalinen, luonnontieteellinen sekä yhteiskunnallinen. Chawla ja Cushing (2007) painottavat, että ympäristökasvatuksen yksi tavoite olisikin ympäristön henkilökohtaisen merkityksen ymmärtäminen. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 18). Edellä mainituissa esimerkeissä ympäristökasvatuksessa korostuvat etenkin yksilön henkilökohtaisen

ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden lisääntymisen tavoitteet (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 21).

Willamo (2014) esittää, että käsitteestä luontoretki olisi luovuttava, koska se pahimmassa tapauksessa vieraannuttaa meitä luonnosta entisestään ja luonnosta tulee joku erillinen kohde, joka on ihmisen ulkopuolella. (Parikka- Nihti & Suomela 2014 17-18). Suuri osa leirikeskuksesta on lähellä luontoa, jolloin luonto on osa toimintaympäristöämme, eikä sen ulkopuolella. Tästä syystä opinnäytetyöni on hyvä toteutua nimenomaan leiriympäristössä, missä opetus voi konkretisoitua helpommin. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry koittaa vahvistaa ympäristökasvatuksen asemaa Suomen koulutusjärjestelmässä erilaisten toimien ja ohjelmien kautta. (FEE Suomi, 2019). Ympäristökasvatus on tiedekasvatusta, joka on ympäristöön liittyvän tiedon omaksumista, ongelman ratkaisutaitojen ja luovan ajattelun kehittämistä ja tietoisuutta omasta riippuvuudesta ympäristöön. Se on myös herkkyyksikasvatusta, joka on ympäristöön kohdistuvan myötätunnon herättämistä havaintokyvyn ja aistien kehittämisen kautta. (Aarnio-Linnavuori 2010, 24–25.)

2.3 Ympäristöahdistus

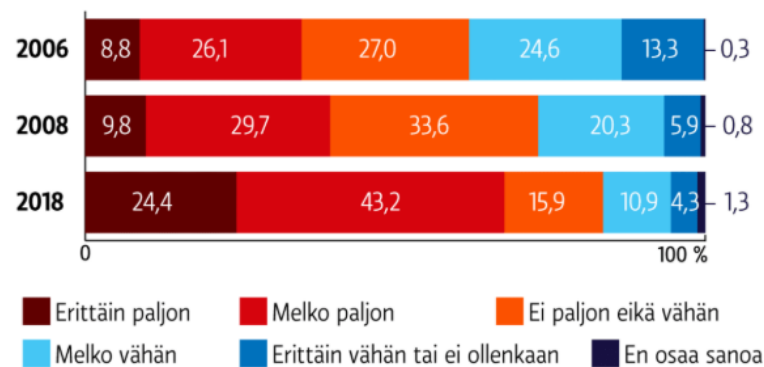
Ympäristöahdistuksesta puhutaan, kun ahdistus johtuu ilmastonmuutoksesta ja esimerkiksi Pihkala käyttää ympäristöahdistustermiä puhuessaan erilaisista henkisistä ongelmista, jotka liittyvät ympäristöongelmiin (Pihkala, 2018, 20). Pihkala kuvaa ihmisen herkkyyttä kokea helpommin surua ja menetyksen tunnetta liittyen luontoon, jos yksilön suhde luonnonläheisiin ympäristöihin on vahva. Pihkala puhuu myös tietystä haikeuden ja stressin tunteesta, joka pyörii elektronisten laitteiden ympärillä ja koitamme vakuutella itsellemme, että olemme onnellisia. Mielestäni tämä on hyvin kuvaava ongelma etenkin näin suomalaisena, joka kaipaa tietyin väliajoin metsän keskelle mökille, ilman turhia ylellisyyksiä ja koen, että monelle suomalaiselle tämä on tärkeä osa elämää.

Ympäristöahdistuksesta puhutaan paljon nykyään ilmastonmuutoksen käsittelyn yhteydessä. Panu Pihkalan kirja *Päin Helvettiä* (2018) käsittelee aihetta

monipuolisesti. Kirjassa paneudutaan ilmastoahdistukseen jo kirjan ensimmäisessä osassa (Pihkala 2018, 11-130), siinä ympäristöahdistus avataan terminä ja kerrotaan kuinka sitä ei vielä tänä päivänäkään tunnuta otettavan vakavasti (Pihkala 2018, 20-24) ja Pihkala käykin läpi ahdistusta muun muassa erilaisten psykologisten selitysten kautta ja esittelee lopun ajan tunnelmia, tunteita ja reagoititapoja. Pihkala kertoo muun muassa siitä, miten nuoriso käsittelee ilmastomuutosta, sekä siitä kumpuavaa ahdistusta. Nuoriso pyrkii käsittelemään asiaa samalla tavalla kuin moni aikuinenkin: osa kieltää ongelman kokonaan ja jotkut taas vähättelevät aihetta. Ihmismieli ikään kuin suojelee itseään vahingolliselta ja musertavalta tiedolta. (Pihkala, 2018, 91.) Nuorisobarometri (2016), johon myös Pihkala teoksessaan (2018, 41) viittaa, kertoo selvästi siitä, miten nuorison huoli ilmastomuutoksesta on kasvanut.

Kuinka paljon koet epävarmuutta tai turvattomuutta ihmisestä johtuvasta ilmastomuutoksesta?

Vertailu 2006, 2008 ja 2018.

Kuva 2: Nuorisobarometri 2018, ennakkotiedot. Julkaisija: Valtion nuorisoneuvosto ja Nuorisotutkimusverkko. Kuva: YLE Uutiset.

Nuoret ovat paljon enemmän huolissaan ilmastomuutoksesta kuin aikaisemmat sukupolvet. Tätä voisi kuitenkin perustella myös informaation paljoudella, median runsaasta ilmastoasioiden uutisoinnista, sekä tuoreesta IPCC:n raportista (2018). Kuitenkin on lohduttavaa, että nuoret tämän valtion nuorisoneuvoston ja nuorisotutkimusverkon julkaiseman nuorisobarometrin mukaan uskovat myös mahdollisuksiinsa vaikuttaa yksilön tasolla omilla valinnoillaan esimerkiksi kulutuksen kautta (YLE Uutiset 2018). Myös omien valintojen tärkeys näkyy nuorten ruokailussa. Yhä useampi vantaan Länsiväylässä asioiva 17-24-vuotias suosi

lihattomia ostoskoreja. Niiden määrä oli lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2012 vuoteen 2016 mennessä. Vuonna 2012 määrä oli 9,2%, kun 2016 määrä oli 17,7%. (Länsiväylä, 2018.)

Tämä kehitys näkyy myös Sitran teettämässä Resurssiviisas kansalainen -kyselyssä, jonka mukaan alle 30-vuotiaiden joukosta löytyy vastaajien keskiarvoon verrattuna tuplasti enemmän kasvissyöjiä. Tuplasti on myös vegaaneja, sekä niitä, jotka ovat jättäneet punaisen lihan kokonaan pois ruokavaliostaan. (Sitra, 2017.)

Ympäristöahdistuksesta puhuttaessa täytyisi mielestäni puhua myös toivosta. Jos jäämme vellomaan ahdistukseen, muutos saattaa olla vaikea, jos tuntuu että millään ei ole mitään väliä. Tästä puhutaan myös Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti Kiteessä. Muotka ja Kinni, jotka ovat mukana tutkimuksen tekijöinä kaksivuotisessa ilmastokasvatushankkeessa, puhuvat siitä, kuinka on erityisen tärkeää puhua lasten kanssa toivosta ja huomioida positiiviset asiat, unohtamatta kuitenkaan asiaan liittyvää realismia. He kertovat muun muassa siitä, kuinka yksilötasolla liikkeelle voi lähteä pienillä teoilla ja kuinka omalla toiminnallaan voi saada aikaan suuria muutoksia. (Ukkola, 2018, 35-37.) Samasta aiheesta kirjoittaa myös Pihkala (2018, 143-145).

Toivoon liittyy myös Saarisen (2020) artikkeli *Oikeus toivoon*, jossa pohditaan sitä, milloin on oikeus toivoon. Nykänen tuo esille Minna Kantin näkemyksen toivosta: ei ole hyvä toivoa ilman perusteita. Ensin on hankittava tietoa ja tehtävä asioiden hyväksi jotain ja vasta sitten on lupa toivoa. Tämä ajattelutapa on auttaa näkemään tilanteen niin, että omien tekojen avulla toivo säilyy.

2.4 Vihreät rippikoulut

Vihreällä rippikoululla tarkoitetaan ekologisesti tai ekologisemmin järjestettävää rippikoulua ja -leiriä. Tällaisia järjestelyitä ovat esimerkiksi matkojen järjestäminen busseilla ja junilla tai leiri voidaan toteuttaa lähialueen leirikeskuksesta Lapin tai ulkomaan sijaan.

Ekologisella tai vihreällä rippileirillä nousee Rippikoulusuunnitelma 2017 (Suomen Evankelis-luterilainen kirkko 2017) tavoitteiden lisäksi erityisen tärkeäksi kirkon ympäristökasvatus. Tavoitteena on herätellä nuori kiinnostumaan aiheesta tai vahvistaa tämän olemassa olevaa kiinnostusta luonnon kunnioitukseen, ajattelemaan omia kulutustottumuksiaan ja opettaa kiittämään Luojaa luonnon monimuotoisuudesta.

Ekologisilla rippileireillä painotetaan viljelyn ja varjelen teologiaa. Vihreillä rippileireillä koitetaan myös syödä ekologisemmin muun muassa syömällä kasvisruokaa ja vähentämällä ruokahävikkiä. Myös puhetta ja opetusta ympäristöstä ja luonnosta, sekä luonnon pyhydestä on enemmän, samoin kuin ekologisempaa vaikuttamista ja elämistä normaalissa arjessa. Jumalanpalvelukset voivat myös olla enemmän luonnossa, kuin sisällä. Myös kristillinen meditaatio tai hiljentyminen luonnon keskellä voidaan lukea osaksi vihreää rippikoulua.

Oman kokemuksen mukaan kuitenkin myös normaaleilla rippileireillä käytetään joitain vihreiden rippikoulujen tapoja. Rippikoulusuunnitelma (2017) myös ilmaisee erikseen ihmisen suhdetta lähimmäisten ja Jumalan lisäksi myös luontoon. Esimerkiksi kasvisruokaa tarjoillaan enemmän, leirikeskukset kierrättävät ja leirillä on luontoteemaan sijoitettavaa opetusta. Rippikoulussa edistetään luontosuhteen ja yhteenkuuluvuuden tunteen löytymistä ja lujittumista kokemukseräisestä kosketuksesta luontoon. Leirikeskukset on usein rakennettu luonnonläheisiksi ja leirielämässä opetus luonnosta onkin yleensä varsin luontevaa. Myös tämän tarkoituksena opinnäytetyöni toteutus rippileireillä on tärkeä lisä opetukseen luonnosta ja luomakunnan hoitamisesta.

2.5 Luonto ja kirkko

Ekoteologia tarkoittaa Raamatun, sekä uskonnollisten käsitteiden ja teemojen tutkimista ekologisesta näkökulmasta, luomisuskoa, sekä ihmisen suhdetta luontoon. Ekologinen tietoisuus on ohjannut myös teologisessa etiikassa etsimään

perusnäkemystä ja käytännön ratkaisuja, jotka varjelevat ja kunnioittavat luomakuntaamme.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkkohallituksen julkaisema kirkon ilmasto-ohjelma käsittää lauseen ”kiitollisuus Jumalan luomakuntansa kautta antamista elämän lahjoista saa tuntemaan kunnioitusta, joka ohjaa kohden kohtuullista elämäntapaa.” Samalla se toteaa, että ihmisen suhde luontoon olisi vääristynyt ja muun muassa sen seurauksena ihminen on ajautunut kulutuskierteeseen, joka on maapallon selviämisen kannalta kestämätön. (Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma. Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus 2008.)

Ilmasto-ohjelmassa tuodaan esiin hyvin rakkauden sanoma, jonka avulla ihminen saadaan motivoitua muutokseen. Tässä yhteydessä rakkaus on kaikkea luotua kohtaan, mikä ihmisten tulisi tiedostaa ja samalla suojella parhaansa mukaan. Kiehtovaa kuitenkin on, että luontoa ei sinänsä saisi pitää itsessään Jumalallisenä, vaikka se saisikin meidät tuntemaan näin. Kuitenkin ohjelmassa kirjoitetaan: *”Jumala on itse läsnä kaikessa luodussa,”* mikä taas saa helposti ajattelemaan hieman panteistisemmällä tavalla. (Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma. Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus 2008). Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala vaikuttaa kaikessa meidän ympärillämme ja on nähtävissä kaikessa, kun taas panteismi tarkoittaa sitä, että kaikki on jumaluutta ja Jumala on koko universumi eli Jumala ja kaikki ovat identtiset. Ekoteologiaan liittyy myös panenteismi, joka taas tarkoittaa sitä, että ”kaikki on jumalassa,” mikä kuuluu enemmän kristinuskon traditioon. (Kainulainen 2007, 50.) Panenteismi tarkoittaa enemmän Jumalan läsnäoloa kaikessa luodussa, kuin sitä että Jumala on kaikki luotu.

Pihkala (2010) myös tuo esille viljelyn ja varjelen teologiasta, että viljelyn voi kääntää myös palveluksi. Meidän tehtävämme on palvella Jumalaa ja luomakuntaa viljelemällä mahdollisimman hyvin, sekä kasvattamalla niin hyvin kuin pystymme. Varjelu sanan taas voi mieltää tarkoittamaan huolehtimista, välittämistä, suojelua ja olosuhteiden muokkaamista toisen parhaaksi. (Pihkala 2010, 21.)

Kirkolla on myös *Hiilineutraali kirkko 2030* -tavoite, jonka taustalla on juurikin kirkon ilmasto-ohjelma. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko sitoutuu kansalliseen ja kansainväliseen työhön ilmastonmuutoksen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen. Tämä tarkoittaa 80% kasvihuonepäästöjen vähentämistä nykyisestä ja loput 20% koitetaan kompensoida esimerkiksi seurakuntien omistamien metsien muodostamaan hiilinieluun. (Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Hiilineutraali kirkko 2030.)

Ekoteologiassa on myös tärkeää ottaa huomioon ristin teologia, joka tuo esille juuri armon merkityksen elämämme keskelle. Risti kuvastaa sitä, miten Jumala on keskellämme hädän keskellä. Kirkon sanoma ilmastokriisin keskellä voisi myös olla se, että armo riittää, jolloin häpeän ja riittämättömyyden tunteet saataisivat väistyä. (Pihkala 2018, 262-263)

2.6 Ympäristökasvatus kirkon nuorisotyössä

Tänä päivänä kirkon ympäristökasvatus on tietoista ja kantaaottavaa toimintaa. Nuorisotyössä tämä vahvuus näkyy toiminnallisuudessa, ja seurakunnan vahvuus on maailmankatsomuksellisen perustan tuominen toiminnan tueksi. Ympäristökasvatukseen, kuten muuhunkin nuorisotyöhön kuuluu ajankohtaisiin ilmiöihin reagoiminen. Parhaimmillaan seurakunta voi myös tarjota ympäristötietoisille nuorille kanavan muuttaa maailmaa yhdessä samanlaisten ihmisten kanssa, joiden yhteinen syy auttaa maailmaa on kristillinen usko. (Törrönen & Riikonen 2010, 103-104.)

Myös Changemaker vaikuttamisverkosto liittyy samanhenkisten nuorten yhteen tuomiseen. Changemaker edistää nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa ja siellä nuoret oppivat, miten yhteiskunnallisiin ongelmiin ja epäoikeudenmukaisiin rakenteisiin voidaan vaikuttaa niin Suomessa kuin maailmanlaajuisesti. Keskeiset teemat toiminnalle ovat rauha, ympäristö ja talous. Changemaker verkoston toimintaa myös rahoittaa Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallitus. (Changemaker.)

Törrönen ja Riikonen (2010) perustelevat, että ympäristökasvatus ei välttämättä vaadi uutta toimintaa, koska nuorisotyössä on usein kyse vanhojen traditioiden ja toimintakulttuurin siirtämisestä uusille sukupolville. Kuitenkin se vaatii työntekijältä vastuullisuutta ympäristökysymyksiin pohtimiseen jo olemassa olevassa toiminnassa, perehtymistä, sekä innostumista ympäristöasioihin. Työntekijä voi osaltaan toimia hyvänä roolimallina oman elämänsä kautta ottamalla huomioon ympäristöasiat arjessaan. Myös nuortentilojen kierrätysmahdollisuudet, leirikuljetukset ja hankintaperiaatteet puhuvat seurakunnan sitoutumisesta vihreyteen.

Nuorisotyön toiminnallisuuteen ja luoviin menetelmiin voi hyvin sisällyttää ympäristökasvatusta ja Törrönen & Riikonen (2010) kertovatkin, että monesti ympäristökasvatukseen liittyvä rasti on osa teemapäivää ja tämän takia nuoret saattavat viettää aikaa rastilla hyvinkin vähän aikaa. Palokan alue seurakunnan rippileirillä jokaisella päivällä oli oma teemansa ja ympäristöasioista puhuttiin, kun teemapäivänä oli ”Luomakunnan sunnuntai.” Kaikki teemapäivät liittyivät jollain tavalla kirkkovuoteen. Ympäristöoppitunti liittyy Luomakunnan sunnuntaihin, koska silloin puhutaan vastuusta luomakuntaan liittyen, sekä viljelystä ja varjelusta. (Suomen ev.lut. kirkko. Kirkkokäsikirja.) Teemapäivän aikana opetukseen liittyy yleensä rasti, jossa tehdään jotain toiminnallista. Rasti saattaa olla lyhyt ja osasyynä rastin lyhyteen voi olla myös työntekijän tietämättömyys vihreistä valinnoista ja kestävästä elämäntavasta, kuten olen muutamassa seurakunnassa huomannut.

Ideana onkin tuoda vihreiden rippikoulujen tavoin tehtäviä nuorille keksiä omia tapoja hillitä ilmastonmuutosta, kierrätyskonsteja tai muuta teemaan liittyvää. Ympäristökasvattajan on kuitenkin tärkeää tasapainotella mahdollisuuksien tarjoamisen ja velvollisuuksien kasaamisen välimaastossa. Nuoret saattavat kokea velvollisuuden tunteen ähkyn, jolloin nuori saattaa ajatella, että ilmastomyönteisyys ei ole häntä varten. On myös tärkeää, että nuoret saavat itse vaikuttaa lähiympäristöönsä valinnoillaan, koska näistä käytännön teoista saattaa kasvaa elämänasenne ja nuori saattaa huomata, että pienilläkin teoilla voi vaikuttaa ja monet pienet teot kasvattavat isoja jokia. (Törrönen & Riikonen 2010, 106)

Nuorisotyön yhtenä tavoitteena on myös kasvattaa nuoria ja haastaa ajattelemaan asioita. Niemisen (2007, 39), mukaan nuoruus on aikana ihmistä muovaava kehityksen vaihe, jolloin arvot ja asenteet muuttuvat ideologioiksi, jotka säilyvät loppuelämän muuttumattomina. Kun nuoret muuttavat aikuisuuden kynnyksellä mahdollisesti pois kotoaan, he eivät ole enää yhtä riippuvaisia vanhempiensa toimintamalleista, jolloin nuoret voivat tehdä enemmän omia valintojaan. Rippikoulussa käy edelleenkin iso osa väestöstä. Vuonna 2018 koko 15-vuotiaiden ikäluokasta rippikouluun osallistui 77,3%. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2019). Näin iso osa yhtä ikäluokkaa takaa sen, että ympäristökasvatus tavoittaa paljon nuoria.

3 PROSESSIN KUVAUS

Olen ollut jo pitkään kiinnostunut ympäristökasvatuksesta ja kuulin ensimmäistä kertaa ekoteologiasta Kai Henttosen luennolla Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Kun Henttonen sitten kertoi aiheesta, aloin pohtimaan, voisiko ekoteologiaa käyttää myös rippikoulutyössä ja aihetta tutkiessani, huomasin, että seurakunnalla on ollut käytössään oma ilmasto-ohjelma jo vuodesta 2008 ja 2017 rippikoulusuunnitelmassa kestävä kehitys on nostettu yhdeksi tavoitteeksi (Suomen Evankelis-luterilainen kirkko 2018).

Henttonen ohjasi minua alkuun etsimään tietoa ekoteologiasta ja kysyinkin häneltä, olisiko tässä mahdollisuutta opinnäytetyöhön. Henttonen rohkaisi minua tekemään suunnitelman aiheesta, mikä meni läpi. Ollessani harjoittelussa Palokan alueseurakunnassa, toin ideani esiin nuorisotiimin palaverissa, jossa ideani otettiin innolla vastaan ja työntekijöillä olikin ollut pitkään toiveena, että rippikoulun ympäristökasvatukseen tulisi jotain uutta ja raikasta mukaan. Päätimme yhdessä, että oppitunnin suunnitteleminen ja toteuttaminen olisi paras ratkaisu ja kaikista helpoin myös toteuttaa tulevaisuudessa myös ilman minun avustustani. Tämä palaveri käytiin helmikuussa 2019 ja sovimme, että vierailisin tulevana kesänä kolmella eri rippileirillä toteuttamassa opinnäytetyöhöni liittyvän oppikokonaisuuden.

Aloin tekemään suunnitelmaa oppikokonaisuudesta keväällä ja suunnitelmani muotoutui moneen otteeseen niin Palokan alueseurakunnan työntekijöiden avulla, kuin oman ohjaavan opettajani Sami Ritokosken ideoiden avulla. Suunnitelma oli aluksi vajavainen ja lyhyt, ja sovimmekin Ritokosken kanssa kokeilevani oppikokonaisuutta ensin kahdella ensimmäisellä leirillä ja sen jälkeen muokkavani sitä, viimeiselle leirille. Pääsin kuitenkin vielä tuuraamaan ohjaajaa yhdellä ylimääräisellä leirillä, joten pääsin kokeilemaan ja toteuttamaan oppikokonaisuutta yhteensä neljällä eri leirillä. Kahden ensimmäisen leirin jälkeen minulla oli hyvin aikaa ideoida kokonaisuutta ja tutkiessani erilaisia ympäristökasvatukseen liittyviä aiheita, tuli vastaan myös voimauttava valokuvaus, jonka ajattelin olevan hyvä lisä työhöni, samoin kuin viiden vihreän ohjeen keksiminen leirin ajaksi.

Kesän leirien jälkeen päivitin suunnitelmaani ja sain sen hyväksytyä ja aloin kirjoittamaan varsinaista opinnäytetyötäni. Käsikirjoituksen kirjoittamisen yhteydessä olen ollut aktiivisesti yhteydessä Palokan alue seurakunnan nuorisotiimin kanssa projektin tiimoilta, koska yhtenä tavoitteenani oli tehdä selkeät ohjeet ympäristöoppitunnille, jotta työntekijät osaisivat pitää oppitunnin jatkossa myös ilman minun tukeani. Alussa tilanne oli se, että ohjaajat eivät osanneet pitää kattavaa ympäristöopetusta. Tekemäni ohjeet olivat kuitenkin työntekijöiden mielestä hyvät ja selkeät, ja kaikki nuorisotiimin jäsenet kertoivat, että he osaisivat ohjata ja opettaa kokonaisuuden ohjeiden avulla.

Tavoitteet opinnäytetyössäni kirkastuivat etenkin työelämäyhteistyön kautta. Tii-viin yhteistyön ansioista sain paljon ideoita siitä, mitä he toivoivat työltä ja miksi. Tavoitteet olivatkin itselleni hankala konsepti, etenkin työn alkaessa. Aluksi tuntui, että työhön riittäisi se, että vain toteuttaisin työn, mutta mitä enemmän ajattelin tavoitteita ja sitä, miksi työn tekisin, sen selkeämmäksi työ myös muodostui ja sain työhöni lisää sisältöä. Tavoitteiden pohtiminen myös selkeytti työn tekoani huomattavasti. Tavoitteista kerron enemmän seuraavassa luvussa.

4 TAVOITTEET

Tavoitteena opinnäytetyössäni oli luoda toimiva ja kiinnostava ympäristöoppikokonaisuus Jyväskylän Palokan aluseurakunnalle. Oppikokonaisuudessa käsitellään keskeisiä teemoja ympäristökasvatuksen yhteydessä, sekä tuodaan kristinuskon näkemys mukaan ilmastoteemaan. Kuitenkin tavoitteeksi muodostui myös se, että työtäni voitaisiin käyttää muissakin seurakunnissa, jotka kamppailevat sen kanssa, että työntekijät eivät osaa toteuttaa kattavaa ympäristöoppikokonaisuutta. Kokonaisuuden tavoitteena oli myös tuottaa tietoa nuorille ilmastonmuutokseen liittyen, sekä antaa tietoa siitä, miten ilmastonmuutosta voidaan torjua. Tavoitteena oli myös luoda nuorille kuva siitä, että omilla valinnoilla ja teoilla on merkitystä.

Yhtenä tavoitteenani opinnäytetyössäni oli myös vahvistaa kuvaa kirkosta ilmastonmuutoksen kanssa kamppailevana tahona. Tähän liittyi vahvasti viljelyn ja varjelijun teologia, sekä kirkon oma ilmasto-ohjelma. Tavoitteena tulevaisuudessa olisi myös tuoda työssä esille enemmän armon sanomaa, sekä sitä, että Jumala on keskellämme hädän hetkellä. Tämä myös auttaisi nuoria näiden kokeman riittämättömyyden tunteen kanssa.

Oppikokonaisuuden ja opinnäytetyöni tavoitteena oli vahvistaa nuorten käsitystä oman toiminnan tärkeydestä. Pihkala (2018, 113) ilmaisee teoksessaan, miten juuri tekemättömyys ja omien kulutustottumusten jatkaminen luo ilmastoahdistusta, joten tarkoituksena oli luoda oppikokonaisuuteen jotain, mikä vahvistaa nuorten käsitystä omien tekojen tärkeydestä, sekä siitä, miten oman toiminnan suuruudesta ei kuitenkaan saa lannistua, vaan kannattaa aloittaa pienistä teoista. Kuitenkaan realismia ei saa unohtaa: Kokonaisuudessa on tärkeää myös kertoa siitä, että ilmastonmuutos on totta ja asiat mitkä siihen vaikuttavat. Tästä syystä myös valitsin Ylen ilmastouutiset-videon näytettäväksi: se tuo tilanteeseen huumoria, mutta kertoo tilanteen realismin, sekä ilmastonmuutoksen taustalla vaikuttavat tekijät. Kerron videosta lisää menetelmien yhteydessä.

Dialogi nuorten kanssa oli myös tärkeä tavoite työssäni. On mielestäni tärkeää, että nuorten kanssa puhutaan näin isoista asioista ja he voivat kertoa murheensa luotettavalle aikuiselle, sekä sen jos asiat eivät oikeasti ahdistu. Nuorta ei saa pakottaa tuntemaan syyllisyyttä ilmastonmuutoksesta, mutta on tärkeää käsitellä aihetta etenkin silloin, jos nuorella syyllisyyden tunne. Tällöin on tärkeää, kertoa nuorelle toivon näkökulma ja se, että meillä on mahdollisuus vaikuttaa omilla kulutustottumuksillamme, sekä turvautumalla Jumalaan, koska myös kirkko on keskiössä työssäni. Kirkon ulkopuolella tätä puolta toivosta ei voisi esittää, ja sen takia mielestäni toivon tuominen keskusteluun juuri Jumalaan turvautumisen kautta on yksi tärkeimmistä näkökulmista työssäni. Tavoitteena toimivan tuotannon lisäksi, itselleni oli tärkeää kasvun paikka ammatillisesti oppia lisää sosiaalialan projektin hanke- ja kehittämistyöstä.

5 MENETELMÄT

5.1 Oppikokonaisuus

Kokonaisuutena menetelmissä käytettiin laajaa kirjoa erilaisia toimintoja, joissa keskiössä oli nuorten osallistaminen osaksi oppikokonaisuutta. Tarkoituksena oli ensin johdatella nuoret aiheeseen Ylen Ilmastouutiset-videon kautta, koska tämä on tehty huumoria apuna käyttäen ja koin, että se voisi vedota nuoriin.

Tämän jälkeen nuoret pääsivät itse testaamaan tietouttaan opetussovellus Quizizzin kautta, jossa testataan nuorten tietämystä ilmastoasioista yleisesti, sekä kirkon näkemyksestä ilmastonmuutokseen ja ekologisuuteen. Vastausten jälkeen käytiin yhdessä läpi vastaukset, jonka jälkeen nuoret pääsivät itse keksimään aiheesta ohjeita leirille. Lopuksi vielä nuoret lähetettiin kuvaamaan luontoa tiettyjen raamien puitteissa, jotta tunnilla ei vain istuttaisi sisätiloissa, vaan mentäisiin luontoon ja saataisiin kokemus, että ollaan osa luontoa ja luonnon keskellä, mihin useimmat leirikeskukset soveltuvat hyvin.

Isosia voi osallistaa keksimään toimintaa tunnille. Isosilta kannattaa kysyä mahdollisia ympäristöteemaisiapelejä tai -leikkejä, joita he voisivat ohjata nuorille. Isosten osallistamiseen liittyy vahvasti myös ympäristöteemojen tutkiminen pienryhmissä isosen johdolla Raamatun kautta.

Oppikokonaisuuteen liittyy myös vihko- tai päiväkirjatyöskentely, jossa nuoret käyvät matalan kynnyksen dialogia ohjaajan kanssa. Tämän on tarkoitus olla viimeinen osa oppikokonaisuutta päivän aikana.

5.2 Ilmastouutiset -video

Kysyin Yle Kioski Journalin tiimiltä, olisiko heidän työntekijänsä tekemää Ilmastouutiset -videosarjan ensimmäistä osaa (Ilmastouutiset) voinut käyttää kokonaisuudessa pohjustamaan aihetta. Mielestäni video on ajankohtainen ja hyvin

tehty, mikä varmasti vetoaa nuoriin. Vastausta en Yleltä saanut lukuisista yhteydenotoista huolimatta, joten kysyin menetelmäpajan ohjaajalta apua tilanteeseen ja tämä sanoi videon käytön olevan hyväksyttävää, kunhan mainitsen tekijän niin kirjallisessa työssä, kuin näyttäessäni videota nuorille.

Nuorien kanssa, on kuitenkin syytä puhua videosta jälkikäteen: videosta saattaa nousta suurtakin epävarmuutta ja ahdistusta, sekä ajatus siitä, että yksilön pitää aloittaa suuri päästöpaasto tai tehdä muita isoja tekoja ympäristön hyväksi, mikä saattaa lamauttaa nuoren kiinnostuksen ekologisempaan elämään. On syytä käydä yhdessä ja esimerkiksi omien esimerkkien kautta sitä, miten jokainen elää ekologisesti omien voimavarojensa mukaan ja tätä käydään myös läpi vihreiden ohjeiden tekemisen kautta. Silloin elämä säilyy mielekkäänä pitkään ja ekologisia valintoja tulee tehtyä matalammalla. Ohjaajan on syytä myös painottaa, että kannattaa valita aluksi vain yksi asia, mitä muuttaa omassa elämässään, eikä uudistaa koko elämänsä heti.

5.3 Quizizz

Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin pelillisyyttä Quizizz -sovelluksen kautta. Quizizz-sovellus on opetustoiminnassa käytetty peli, jossa voidaan tehdä omia kysymyksiä, joihin voi itse määritellä vastaukset. Syy, miksi päädyin tähän peliin, on monivalintamahdollisuus, eli on mahdollista valita monta eri vastausvaihtoehtoa yhden sijaan. Pelaamisen jälkeen käytiin yhdessä vastaukset läpi nuorten kanssa, sekä pohdittiin sitä, miksi mikäkin vastaus on valittu.

Pelillistämistä on tutkinut muun muassa Marczewski, joka määrittelee pelillistämisen positiivisena vaikuttamisena, peleistä tuttujen toimintojen avulla. (Marczewski 2013, 4). Myös Rahikainen (2016) on tutkinut Pro Gradussaan pelillistämistä ja tämän tutkimustuloksissa kävi ilmi, että oppilaat, jotka pääsivät käyttämään pelillistämistä osana tuntiaan, olivat innostuneempia tunnilla. Pelillistäminen itsessään toi oppilaille motivoituneemman asenteen tuntia kohtaan.

Myös oman kokemuksen mukaan tällainen oppitunnin pelillistäminen kiinnostaa nuoria ja saattaa tehdä opittavasta asiasta kiinnostavamman, kuin perinteinen luento ja peli tunnuttiinkin ottavan hyvin vastaan niin rippikoululaisten kuin opettajilta saadun palautteen myötä.

Quizizz sovelluksen kysymykset ovat liitteenä (Liite 1) ja niitä on valittu yhteensä 10. Kaikki kysymykset on valittu tukemaan kokonaisuutta omista vaikutusmahdollisuuksista, sekä kirkon näkemyksistä ekologisuuteen. Kysymykset liittyvät paljolti vähäpäästöisyyteen eri osa-alueilla, kuten matkustamiseen, ruokaan ja kestävään kehitykseen. Tässä myös ympäristöahdistuksen esiin tuominen oli tarkoin harkittu vaihtoehto, koska yhtenä vastausvaihtoehtona oli, että Jumalaan turvautuminen voi lievittää ilmastoahdistusta. Vastauksia läpikäydessä on tärkeää selittää, miksi näin on: Liitteessä 3, on ohjeet siitä, miten vastauksia voi perustella ja siellä olen perustellut tätä vastausta siten, että Jumalaan turvautuminen voi olla turvallinen tapa lievittää ilmastoahdistusta, koska kaikilla ei esimerkiksi ole turvallista henkilöä lähipiirissään kelle voi kertoa ahdistuksestaan ympäristöasioihin liittyen, tai asioista voi olla hankala puhua.

On tärkeää käydä vastaukset läpi huolellisesti ja vastata mahdollisiin nuoria askarruttaviin kysymyksiin vastausvaihtoehdoista. Ohjeet (Liite 3) auttaa perustelemaan melko tarkasti vastausvaihtoehdot, mutta niihin ohjaajan kannattaa perehtyä ennen oppikokonaisuuden pitämistä, koska tekstiä on paljon, eikä näytä hyvältä, jos ohjaaja lukee vastaukset suoraan paperilta sanasta sanaan.

5.4 Leirin vihreät ohjeet

Etsiessäni ideoita oppikokonaisuuttani varten, löysin kirkon sivuilta vihreiden rippikoulujen kriteerit. Kriteereissä kerrottiin, että toiminta luo toivoa ja nuoria kehoitetaan kestävään elämäntapaan, sekä kohtuuteen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, seurakuntaelämä, kasvatus, rippikoulu, vihreät riparit.) Luin Kirkonkello-lehden julkaiseman artikkelin aiheesta ja artikkelissa kerrottiin, että nuoria rohkaistaan laatimaan ympäristöpelissäännöt, joita sitten sitoudutaan noudattamaan. (Kirkonkello, Vihreällä riparilla keksitään ekoteot itse).

Mielestäni tämä oli hyvä tapa osallistaa nuoria ja motivoida heitä, koska he itse laatisivat ohjeet, joita voisivat noudattaa. Ohjeet eivät myöskään tunnu käskyiltä, jotka tulevat ylhäältä ohjaajilta, jolloin niitä on helpompi noudattaa. Ohjeet laadittiin leirien pienryhmissä ja otsikkona käytettiin ”Viisi vihreää valintaa.” Ensimmäisellä leirillä ohjeita koitettiin keksiä kymmenen, mutta tämä osoittautui haastavaksi, joten muilla leireillä ryhmät laativat niitä viisi. Ohjaajan on syytä painottaa myös sitä, että nämä ovat valintoja, eivät sääntöjä tai kieltoja, koska nämä luovat negatiivisen kuvan vihreistä valinnoista. Ohjaajan kannattaa myös kertoa, ettei valintana voi käyttää esimerkiksi kasvisruuan syömistä, jos leiriläiselle ei ole ennalta tilattu kasvisruokaa leirille.

Tätä menetelmää käytin, koska tämä luo konkreettisuutta omille valinnoille: On tärkeää, että nuoret itse pääsevät kehittämään ohjeita, koska niitä on silloin helpompi noudattaa. Useasti nuoret myös keksivät sellaisia ohjeita, joita he voisivat noudattaa, eivätkä koita muuttaa kaikkea kerralla. Näin nuoret ymmärtävät, että pienillä teoilla on merkitystä ja jos keskittyy etenkin aluksi muuttamaan pieniä asioita omassa tekemisessä, muutoksesta ei tule ahdistavaa, vaan tulee tunne, että vaikuttaminen on helppoa. Tämä myös liittyy Nykäsen (2020) artikkeliin toivon säilymisestä omien tekojen kautta: nuoret pääsevät valitsemaan omat ilmas-totekonsa ja heille tulee tunne, että ainakin itse teen jotain asioiden eteen.

5.5 Vihkotyöskentely

Vihkotyöskentely on jokaisella Jyväskylän leirillä toteutettava työskentelymuoto, enkä kokenut, että siitä olisi tarvinnut luopua tälläkään tunnilla. Vihkotyöskentelyn tarkoituksena oli keskustella nuorten kanssa näiden kokemista tunteista päivän teemaan liittyen. Tämä tarkoitti sitä, että nuorille annettiin opetuksen jälkeen aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joihin nämä vastasivat yksilötehtävänä ja nimetty ohjaaja kommentoi päivän herättämiä tuntemuksia vihkoon nuorelle luettavaksi. Vihkotyöskentely saattoi olla sijoitettu myös raamattutyöskentelyn jälkeen viimeiseksi opetukselliseksi asiaksi päivän päätteeksi.

Varsinaista tietoa ei siis kerätty, vaan tämä oli lähinnä matalan kynnyksen vuoropuhelua päivän aiheesta, jossa nuori sai kysyä aiheesta lisäkysymyksiä, ilman että oppikokonaisuus itse venyy, tai jos tämä kokee, ettei halua kysyä aiheesta mitään opiskelun aikana, jos aihe on esimerkiksi herkkä. Vihkotyöskentely toteutettiin opetuksen tai pienryhmätyöskentelyn jälkeen illalla, koska pienryhmätyöskentelyssä käydään läpi päivän teemaan liittyviä asioita.

Vihkotyöskentelyn kysymykset olivat:

1. Miten läheiseksi koet luonnon?
2. Teetkö ekologisia valintoja tietoisesti arjessa?
3. Kiinnostavatko ympäristö asiat sinua?
4. Puhutaanko koulussasi ilmastonmuutoksesta ja ympäristöasioista?
5. Koetko yksilönä voivasi vaikuttaa ympäristöasioihin ja ekologisuuteen?
6. Koetko, että voit ryhmässä vaikuttaa ympäristöasioihin?
7. Voitko puhua ympäristöasioista läheisille ihmisille ja kavereillesi?
8. Ahdistaaako ilmastonmuutos sinua? Miksi, miksi ei?
9. Koetko ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeänä? Miksi, miksi ei?
10. Koitko, että opit uutta ympäristöön liittyvistä asioista? Jos opit, mitä?

Vastaukset valitsin, koska olin kiinnostunut nuorten kokemasta ilmastoahdistuksesta, sekä siitä, miten läheiseksi nuoret kokevat luonnon. Myös nuorten kokemus siitä, voiko yksilönä tai ryhmänä vaikuttaa ilmastonmuutoksen torjumiseen kiinnosti minua, koska yhtenä tavoitteena opinnäytetyössäni oli keskustella nuorten kanssa omien valintojen merkityksestä ympäristön kannalta.

5.6 Vihreä valokuvaus

Puhun tässä kappaleessa voimauttavasta valokuvauksesta, koska käytin monia voimauttavan valokuvauksen elementtejä omassa työskentelyssäni, mutta lopullinen tuotos eroaa kuitenkin voimauttavasta valokuvauksesta huomattavasti.

Termi ”voimauttava valokuvaus”, on taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä menetelmä, joka on saanut paljon tunnustusta, muun muassa *Suomalainen Lääkäriseura Duodecimin Kulttuuripalkinnon* 2006. Menetelmän tavoitteena on oman itsensä, sekä toisen ihmisen korjaava katsominen, valta-asemien purkaminen ja vastavuoroisuus. (Voimauttava valokuva, menetelmä.)

Siitonen (1999) kertoo, että voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään, eikä voimaantumista voi antaa toiselle. Kuitenkin toimintaympäristön olosuhteiden merkitys on suuri ja tämän vuoksi voimaantuminen saattaa olla toisessa tilanteessa todennäköisempää kuin toisessa.

Voimauttavan valokuvauksen osa-alueita määritellään olevan neljä: arkielämän kautta merkityksellisten aiheiden kuvaaminen, albumikuvat, omakuva, sekä vuorovaikutus kuvaustilanteessa. Valokuvaaminen on asioiden prosessointia, mutta valmiit kuvat saattavat auttaa jäsentämään elämää ja tuntemuksia, sekä avata uusia näkökulmia näiden pohtimiselle. (Maailman ihanin tyttö). Työssäni en käyttänyt varsinaisesti voimauttavaa valokuvausta, mutta valokuvausmenetelmä sisältää samanlaisia elementtejä, kuin mitä voimauttavassa valokuvauksessa käytetään.

Omakuva on hyvä tapa tutkia omaa persoonaansa eri puolilta ja sen erilaisia rooleja. Ihmisellä saattaa olla sisäinen kokemus siitä, ettei riitä ja ettei ole kaunis. Vaatimus hyväksyä itsensä, on suuri ja voimakas ja omakuvan kohtaaminen nostaa nämä tunteet vahvoinkin pintaan. Omakuvien katsominen on identiteetin rakennusta. Harva on myöskään ottanut itsestään luonnonvalossa kuvia ja saattaa hämmästyä kuvien lopputulemaa esimerkiksi ulkona otetussa kuvassa. Oma kuvaansa voi oppia katsomaan lempeästi hyväksyen ja keskittyen muihin asioihin kuin ulkoa opittuihin epäkohtiin. Mitä katse, valo, ilme tai tunnelma kertoo elämästäni? (Maailman ihanin tyttö).

Voimauttavaan valokuvaamiseen ja työskentelytapaan liittyy myös vahvasti palautteen antamisen teoria. Polvi (2015) selvitti pro gradussaan palautteen merkitystä oppimisen edistäjänä yliopisto-opiskelijoiden näkemyksen valossa ja oli viitannut Lindblom-Ylänne S. & Nevgi A. teokseen *Yliopisto ja korkeakouluopettajan*

käsikirja, jossa kerrottiin, että huono palaute heikentää opiskelijan itseluottamusta. Työssäni ei käsitellä opiskelijoita, mutta hyvän palautteen antaminen kuvia tarkistaessa on hyväksi rippikoululaisten itseluottamukselle.

Rippikoululaiset menivät luontoon ihmettelemään leirimaastoa, sekä ottamaan valokuvia. Tämän tehtävän tavoitteena oli saada nuoret menemään luonnon keskelle. Kuvia otetaan lähtökohtaisesti yksin, mutta ohjaajan ei tarvitse erikseen kieltää yhdessä luonnon tutkimista ja kuvien ottamista. Otettavien kuvien aiheita:

- 1) Kaunis
- 2) Surullinen
- 3) Uusi
- 4) Vanha
- 5) Pyhä
- 6) Selfie luonnon keskellä

Tarvittaessa kuvakohteita voi keksiä myös lisää. Selfien tarkoituksena on vahvistaa kuvaa siitä, että ollaan luonnon keskellä ja, että nuori on osa luontoa. Selfie voi olla myös kuva esimerkiksi omista jaloista, jos nuori kokee itsensä kuvaamisen ahdistavana. Tehtävä suoritetaan näyttämällä kuvat jollekin ohjaajista: tällä ehkäistään se, että nuoret voisivat vain kävellä metsän reunaan ja tulla takaisin luokkaan ottamatta yhtään kuvaa. Nuorelle voi sanoa, että muut kuvat näytetään, mutta selfietä ei tarvitse näyttää, jos näin ei halua. Kuitenkin huomasin leireillä, että jokainen osallistuja näytti myös selfien ja oli mielissään, kuvien kehumisesta.

Koin, että voimauttavasta valokuvauksesta tuomani elementit olivat hyvä lisä työhöni, koska kuten jo aikaisemmin toin Siitosen (1999) näkemyksiä esille, voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään, mutta toimintaympäristö voi vaikuttaa siihen, miten todennäköistä tapahtuva voimaantuminen on. Esimerkiksi leiriympäristössä kauniiden luontokuvien ottaminen voi voimaannuttaa henkilöä toimimaan luonnon kauneuden ylläpitämiseksi, koska on kuvien kautta ja luonnossa vietetyn ajan kautta nähnyt, miten kaunis luonto meillä oikeasti onkaan. Voimaannuttavaan valokuvaukseen ja omakuvaan liittyy myös oman persoonan

tulkitseminen eri puolilta ja eri näkökulmista. Nuori voi selfien avulla nähdä itsensä helpommin osana luontoa, eikä siitä erillään.

5.7 Raamatun tutkiminen pienryhmissä

Oppikokonaisuus käsittää myös Raamatun tutkimisen pienryhmissä oman isosen johdolla. Tämä työskentelytapa on käytössä monessa seurakunnassa ja sille oli varattu aikaa myös jokaisella Jyväskylän seurakunnan leirillä, jossa olin kesän aikana toteuttamassa opinnäytetyötäni. Työntekijöiden toiveena oli, että oppikokonaisuus käsittäisi juuri viljelyn ja varjelun teologiaa, joka on vahva teema luomiskertomuksessa. Ryhmässä pohditaan ihmisen vastuuta luomakunnasta Raamatun pohjalta ja omia ryhmäläiset saavat kertoa omia mietteitä aiheesta.

Raamattutyöskentely toteutuu niin, että alkuun on aiheeseen virittelevä keskustelu, jonka jälkeen luetaan aiheeseen liittyvä kohta Raamatusta. Tämän jälkeen keskustellaan tästä kohdasta ja aiheesta, sekä vastataan mahdollisiin leiriläisten lisäkysymyksiin. Loppuun käydään mielikuvaharjoitus, jossa nuoret ovat itse vanhoja ja maailman tila on muuttunut huomattavasti paremmaksi. Tämän lisäksi pohditaan, mitä on tapahtunut, jotta maailman tila on parantunut. Tämän mielikuvaharjoituksen tavoitteena on toivon luominen.

Ohjeessa (Liite 3) on tarkemmin esitelty, mitä raamattutyöskentely pitää sisällään ja mitä muuta työskentelyssä kannattaa ottaa huomioon. Raamattutyöskentelyyn on varattu 45 minuuttia aikaa. Työn pohjana käytin Pruukin H., Pruukin L. ja Hakolan (2007, 35-38) *Raamis. Löytöretki* -teosta, sekä Nurmen ja Pihkalan (2013, 143) *Luontokirkkovuosi* -teosta.

5.8 Isosten osallistaminen

Kysyin myös jokaisella leirillä isosilta heidän halustaan toteuttaa oppitunnille jotain toimintaa tai työskentelytapaa, jos heillä olisi ollut hyviä ideoita. Kuitenkin vain yhdellä rippileirillä isokset innostuivat itse kehittämään toimintaa: toiminnassa

halattiin metsän reunalta löytyvää puuta side silmillä parin johdattaessa, palattiin takaisin lähtöpaikkaan ja puu piti löytää tunnustelemalla metsän reunalta löytyviä puita. Tämä aiheutti paljon hilpeyttä ja rennomman ja heittäytyvämmän ryhmän kanssa tämä onnistuu parhaiten, jos tätä työskentelytapaa haluaa jatkossa ekooppitunnilla käyttää. Kuitenkin vaikeampien ryhmien kanssa täytyy muistaa, että tehtävä vaatii heittäytymistä ja saattaa jopa tuoda negatiivisen tunteen ja vahvistaa käsitystä siitä, että ekologisuus on tosiaan puiden halaamista.

Isosten osallistaminen näkyy myös heidän pitämänsä raamattutyöskentelyn kautta. Tämä on myös tärkeä osa isosen omaa kristillistä kasvamista ja Raamatun tutkimista.

6 ARVIOINTI

Tavoitteenani oli tehdä kattava ja kiinnostava ympäristökasvatuksen oppikokonaisuus Palokan alueseurakunnalle, jota he voivat tulevaisuudessa käyttää rippikoulutyössään. Tavoitteena oli myös puhua kristinuskon näkemyksestä ekologisuuteen, sekä vahvistaa kuvaa kirkosta nykyaikaisena toimijana. Tämän lisäksi tavoitteena oli opettaa nuorille ilmastonmuutokseen liittyvistä tekijöistä ja toivoa ilmastoahdistuksen keskellä dialogin kautta.

Nuorilta ja muilta ohjaajilta saatu suullinen palaute oli hyvää kattavuuden ja kiinnostavuuden osalta. Nuoret olivat myös päiväkirjatyöskentelyn kautta kertoneet pitäneensä työstäni ja se oli opettanut heille uutta ilmastonmuutoksesta. Esille nousivat etenkin kulutustottumukset ja vihreät valinnat -työskentely. Etenkin vihreiden valintojen keksiminen oli ollut mieluisa ja kiinnostava tapa opetella tekemään pieniä valintoja arjessa. Ohjaajilta sain palautetta siitä, että ekoteologiaa ja Raamattua olisi voinut käyttää työssä enemmänkin, joten kattavuutta olisi voinut olla enemmänkin. Saadun palautteen kautta koen, että työ oli kuitenkin kiinnostava ja ympäristöteemoiltaan kattava.

Dialogi toimi nuorten kanssa jokaisella leirillä. Vihko- ja päiväkirjatyöskentely oli matalan kynnyksen keskustelua nuorten kanssa päivän teemasta. Nuoret saivat ensin itse kirjoittaa ajatuksensa vihkotyöskentelyn kysymyksiin liittyen ja sen jälkeen kommentoin heille heidän ajatuksiaan aiheesta. Osa kertoi kokevansa ilmastoahdistusta ja he kertoivat, että eivät olettaneet, että kirkossa puhuttaisiin asiasta. Nuoret kertoivat vihkotyöskentelyssä, että heille tuli tunne siitä, että kirkko tekee työtä ilmastonmuutosta vastaan, joten dialogisuus toteutui tavoitteena, samoin kuin kirkon kuvan vahvistaminen ilmastonmuutoksen vastaisena toimijana.

Havainnoin produktiota tehdessäni eri leireillä, että videon näyttäminen ei ole välttämätöntä jokaisen ryhmän kanssa. Videon käytölle ei ollut varsinaista muuta käyttöä, kuin johdattaa ryhmä aiheeseen, mutta suurimalla osalla nuorista video ei juurikaan jäänyt mieleen aihekokonaisuuden tukena. Kuitenkin esimerkiksi

villimmän ryhmän saa kiinnostumaan aiheesta helpommin videolla, sekä rauhoittumaan opiskelua varten.

Quizizz -peli toimi hyvin ja suosittelen sen käyttöä jatkossakin. Kuten jo aikaisemmin toin pelillistämisen teoriaa esille Menetelmät -luvussa, pelillistämällä oli selvästi innostava vaikutus luokkaan. Koulumaailmassa on myös paljon keskustelua omien kokemuksieni mukaan Kahoot -pelin hyvistä puolista ja koen, että hyvät puolet näkyvät myös opinnäytetyössäni.

Quizizz -pelissä on näkyvissä oikein vastattujen valintojen prosenttimäärä, joka neljän leirin jälkeen oli 32%. Tämän tuloksen pohjalta voi tuntua, että prosentti jäi pieneksi, mutta monivalintojen takia tulos laskee, tämän palautteen sain nuoriltakin. Jos oikeita vastauksia on kolme, mutta vastaa vain kaksi, peli laskee tuloksen silti vääräksi, eli en ole huolissani tämän testin tuloksista. Tämän ohjeistuksesta sain palautetta nuorilta ja työyhteisöltä, koska molemmat olivat kokeneet ohjeistuksen sekavaksi. Muokkasin ohjeita niin, että käy ilmi selkeämmin, että kaikki oikeat vastausvaihtoehdot tulee valita, jotta peli antaa sinulle pisteet.

Peliä voi silti pelata tulevaisuudessa leireillä esimerkiksi myös parin kanssa tai ryhmissä. Myös Kahoot -pelin käyttäminen toimii, jos kokee, että nuorille riittää se, että he valitsevat yhden oikean vastauksen kaikkien oikeiden vastausten sijaan. Kahoot -pelissä siis ei ole monivalinta, vaan oikeita vastauksia voi valita vain yhden, siksi päädyin alun perin Quizizz -peliin.

Rippikoulun vihreät ohjeet oli myös onnistunut lisä oppikokonaisuuteen. Nuoret pohtivat pienryhmissään yhdessä isosen johdolla leirille ohjeita, joita voisivat noudattaa. Tämä tuntui konkretisoituvan hyvin ja yhdessä pohditut asiat jäivät hyvin mieleen. Valot sammutettiin tiloista, joita ei käytetty ja roskia ei löytynyt pihoilta ainoallakaan leirillä. Tämä työskentelytapa osoittautui hedelmälliseksi ja kannattavaksi myös normaalilla rippileirillä, ei vain vihreässä rippikoulussa.

Valokuvaus työskentely oli hyvä konsepti, josta tuli hyvää palautetta niin henkilökunnalta kuin nuorilta. Valokuvaus oli käytössä vain kahdella leirillä, koska idea tuli mieleeni vasta toisen leirin jälkeen, mutta kahdelta leiriltä palaute oli

hyvää. Alkuun leiriläiset vaikuttivat haluavan ottaa kuvat mahdollisimman nopeasti ja saada opetuksen päätökseen, mutta valokuvaus tuntui vievän monet mennessään ja nuoret viettivät paljonkin aikaa kuvia ottaessaan ja etsiessään eri kuville paikkoja, jotka sopisivat kunkin kuvan teemalle.

Kuvat tultiin näyttämään minulle molemmilla leireillä ja tämä osoittautui hyväksi ajaksi myös viettää aikaa kahden kesken nuoren kanssa. Myös ryhmänä ja pareina kuvia tultiin näyttämään, mutta levottomuutta tilanteessa ei ilmennyt silloinkaan. Kuvat olivat moninaisia ja jokaisella oli erilainen visio annetuista kuvista. Kun kuvia myös kehui aidosti, nuoret intoutuivat kertomaan tarinaa kuvan takana: miksi juuri se kuva oli valikoitunut, mistä idea kuvaan oli lähtenyt ja missä he olivat kuvan ottaneet. Menetelmissä toin esille teorian kautta sen, että ihmisen voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään, mutta tietyissä paikoissa voimaantuminen on todennäköisempää. Tämän takia nuoret ottivat kuvat luonnossa, eivätkä esimerkiksi sisätiloissa. Voimaantumisesta kertoo myös se, että nuoret tulivat avoimesti kertomaan, miksi olivat mitäkin kuvia ottaneet ja aito kiinnostus kuvia kohtaan rohkaisi heitä entisestään.

Vihkotyöskentely toimi parhaiten, jos sen sisällytti niin sanotulle päivän koontitunnille, joka käsitteli päivän aihetta esimerkiksi ruuan jälkeen, tai päiväkirjatyöskentelynä. Koontiluennolla ja päiväkirjatyöskentelyssä toimintamalli oli melko sama, mutta päiväkirjat tehtiin päivän luennolta opettajan luettavaksi ja kommentoitavaksi. Näin ohjaaja saa hyvää tietoa siitä, miten nuoret kokevat ilmastoasiat, sekä saa tietää sen, voivatko he puhua asioista läheisilleen. Keskustan alueen leireillä huoli ilmastoista kohtaan oli suurempi, kun taas pienemmillä paikkakunnilla, kuten Korpilahdella suhtautuminen oli neutraalimpaa ja välinpitämättömämpää. Korpilahdella ilmastoasioista ei joko haluttu puhua läheisille tai kavereille, mutta yhteisen seurakuntien Lapin leirillä ja Palokan leireillä koettiin, että kavereille voi puhua ilmastoasioista ja koulussa siihen kiinnitettiin enemmän huomiota, kuin esimerkiksi Korpilahden vastaajien kokemana.

Prosessilla oli hyvät mahdollisuudet onnistua ja mielestäni tavoitteisiin päästiin. Kokonaisuuden vahvuuksia ovat ajankohtaisuus ja sen suuntaaminen juuri nuorille. Vahvuuksiin lukeutuu myös kiinnostavuus pelillistämisen, sekä Ylen

teettämän Ilmastouutiset -videon kautta, sekä nuorten osallistaminen pelin, sekä yhteisen pohtimisen ja tekemisen kautta, jota he pääsevät toteuttamaan leirin vihreiden valintojen kautta. Vahvuutena pidän myös valokuvaamista luonnossa, koska monet nuoret käyttävät kameraa jatkuvasti ja luonnosta voi saada hyvää materiaalia esimerkiksi omaan Instagramiin.

Heikkoukseksi lukisin vihkotyöskentelyn, koska nuoret eivät välttämättä jaksaa pohtia kovinkaan syvällisesti itsekseen kysymyksiä ilmastosta, vaan toivoisivat jo pääsevänsä vapaa-ajan viettoon. Tosin kuitenkin vahvuutena on juurikin itsenäinen pohtiminen, koska useasti ryhmässä, jota isonen ei ole vetämässä, voi olla hankala puhua käsiteltävistä asioista ilman, että puhutaankin vain kavereiden kesken jostain aivan muusta. Tästä syystä vihreät ohjeet tehdään isosen johdolla.

Nuorten kiinnostumattomuuden voi kääntää vahvuudeksi usein yhteisellä keskustelulla ja juurikin mielenkiinnon herättämisellä. Mielestäni pelillistäminen toimii hyvin mielenkiinnon herättäjänä videon ohella, josta jatketaan yhteiseen pohtimiseen ja lopuksi valokuvaukseen. Oppikokonaisuudessa on myös mietitty nuorten osallistamista siten, että jokainen nuori pääsisi osallistumaan pelin kautta, sekä pohtimalla pelin jälkeen yhdessä vastauksia, ja miten niihin on päädytty. Myös valokuvaaminen ja yhteisten vihreiden ohjeiden suunnittelemineen ryhmissä on osallistavaa tekemistä rippikoululaisille.

Saamani palautteen puolesta ja oman kokemukseni puolesta koen, että produktio toimi ja Palokan alue seurakunta sai tärkeän apuvälineen tuleville rippikouluryhmille käyttöönsä. Alkuun produktio oli ohut kokonaisuus, mutta se täydentyi jokaisella kerralla, kunnes kolmannella leirillä produktio oli saanut lopullisen muotonsa. Toteutin produktiota myös muiden seurakuntien kuin Palokan leireillä, ja palaute oli siellä hyvin samanlaista, kuin mitä se oli Palokan leireillä.

Ainoastaan video, sekä pelillistämisidea eivät muotoutuneet työn edetessä, mutta tulin johtopäätökseen, että video ei ole välttämättä tarpeellinen osa kokonaisuutta. Kuitenkin Ilmastouutiset -videota voi käyttää esimerkiksi vilkkaamman ryhmän kanssa herättelemään mielenkiintoa, tai jos kokee, että se on hyvä alustus tunnille ennen peliä. Videota ei juurikaan kommentoitu ja jos kommentoitiin,

niin videosta oli jäänyt lähinnä mieleen huutaminen ja valkopukuinen mies. Tämä ei ollut videon näyttämisen tarkoitus, joten itse jättäisin sen tulevaisuudessa pois ryhmien kanssa, jotka ovat rauhallisia.

Pelillistämisideaa en muokannut loppujen lopuksi ollenkaan, vaikka ensimmäisen oppitunnin jälkeen ajattelin helpottavani kysymyksiä, kun vastauksiin oikein vastanneiden määrä oli 30% yläpuolella. Luku oli neljän leirin jälkeen 32% oikein vastattuja vastauksia, mutta monivalintojen takia, en kokenut, että tätä olisi pitänyt vaihtaa. Monivalintojen kohdalla prosentti laskee, jos ei ole valinnut kaikkia oikeita vaihtoehtoja ja kysymys on tulkittu väärin vastatuksi. Kuitenkin monella leiriläisellä oli vähintään yksi oikea vastaus monivalintatehtävissä, joten koin, että muutokset Quizizz -kysymyksiin, eivät olisi tarpeellisia. On kuitenkin tärkeä käydä yhdessä läpi kysymykset ja vastaukset ohjeiden mukaan (Liite 3) pelaamisen jälkeen, jotta oikeat vastaukset tulevat ilmi, sekä perustella syyt, miksi mikäkin vastaus on oikein.

Nuoret kertoivat vihkotyöskentelyn kautta ja opiskelun ulkopuolella suullisesti, että vihreiden ohjeiden keksiminen oli mukavaa. Aluksi osa ryhmäläisistä koki, että ohjeiden keksiminen oli vaikeaa, mutta hetken pohtimisen ja johdattelun kautta ajatuksia rupesi syntyään. Quizizz -pelin kautta moni sai paljon ideoita ohjeisiin, joten peli kannattaa pelata ennen ohjeiden tekemistä.

Valokuvaus työskentelystä sain paljon hyvää palautetta niin ohjaajilta kuin leiriläisiltä. Kuvaaminen on selvästi osa tämän päivän nuorten elämää sosiaalisen median kautta ja moni kertoikin, että tehtävä oli mieleinen. Kuvia ja kuvien aiheita jäätiin pohtimaan pitkäksikin aikaa, ja kun kuvia tultiin näyttämään, oli se hyvä hetki näyttää kiinnostusta nuoren valintoihin ja viettää tämän kanssa hetki aikaa kahdestaan. Perinteisessä voimauttavassa valokuvaamisessa otettaisiin kuvia henkilöstä itsestään – niin kuin tässäkin on yksi omakuva – mutta päällimmäisenä ideana oli saada nuoret menemään luontoon ja huomata, kuinka lähellä luonto onkaan, sekä etsiä luonnosta erilaisia elementtejä ja vivahteita.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuorten kokema ilmastoahdistus oli yksi tämän opinnäytetyön pääteemoista ja -kysymyksistä. Nuorisobarometrin (2016) mukaan nuorten huoli ilmastonmuutoksesta on ollut jatkuvassa kasvussa vuodesta 2006 asti ja jopa 24% kokee olevansa erittäin huolissaan ilmastonmuutoksesta vuonna 2018. Rippikoulussa en kuitenkaan saanut tätä lukua todennettua. Vaikka Jyväskylä itsessään on melko aktiivinen vihreä kaupunki, ja tuntuu, että ilmastoasioita käydään läpi jatkuvasti, ei se selvästikään ole koskettanut nuoria ainakaan näillä rippileireillä yhtä paljon kuin nuorisobarometri antaa olettaa.

Vihkotyöskentelyä läpi käydessäni moni kertoi, ettei ole juurikaan perehtynyt ilmastoasioihin ja kertoi ettei koe ilmastoahdistusta. Koulussa on puhuttu ilmastonmuutoksesta ja rippikoululaiset olivat tietoisia ilmastokysymyksistä, mutta varsinaista huolta ei koettu, vaikka joidenkin kouluissa oli kerrottu Greta Thunbergin koululakoista. Kuunnellessani nuoria ja ohjaajia, ainakaan huolettomuus ei johtunut tiedon puutteesta.

Huomasin työyhteisön, sekä opettajien palautteesta, että viljelyn ja varjelen teoria, sekä ekoteologia ylipäänsä olivat jääneet melko ohkaiseksi opinnäytetyön tunnillani. Olin enemmän käynyt läpi tavallista ekologista ja kestävästä elämäntapaa, sekä ilmastonmuutoksen syitä, ja unohtanut tämän yhteydessä syventyä siihen, mitä kristinuskolla olisi tuoda ilmastokeskusteluun. Kuitenkin kokonaisuus järjestettiin rippikoulussa ja toteutuksen jälkeen huomasin, miten ohkaiseksi uskonto oli jäänyt työssäni.

Pohdinkin jatkoa ajatellen, miten tätä voitaisiin tuoda entistä enemmän esille ja lisäsin tunnin ohjeistukseen enemmän puhetta toivosta ja ristin teologiasta, kuten Pihkala (2017, 261-264) teoksessaan ilmaisee. Ristin teologia näkee, miten paljon kärsimystä ja ongelmia nykyiset tekomme aiheuttavat maapallolle, eikä meidän tulisi kieltää niitä. Ristin teologia on kuitenkin samalla toivon teologiaa, koska risti on merkinä siitä, että Jumala on kanssamme kärsimyksen keskellä. Samalla armon kautta voi myös käsitellä omia riittämättömyyden, kelvottomuuden ja

häpeän tunteita. Armoa ja Jumalan rakkautta pitäisi tuoda siis esille entistä enemmän tunnin yhteydessä.

Koin, että myös toivoa edisti vihreiden ohjeiden yhteinen pohtiminen ja tekeminen. Jokaisella leirillä oli selvästi tärkeää juuri se, että työ tehdään yhdessä ja nuoret pääsevät itse valitsemaan ohjeita, koska tämä konkretisoi sitä, että he saavat ja pystyvät itse vaikuttamaan, niin sääntöihin, kuin itse ilmastonmuutokseen. Tämä luo toivoa ja voi kauaskantoisesti myös siirtyä arkielämään leirin jälkeen.

Omaa havainnointiani, niin arkisesta työelämästä, kuin produktion toteuttamisesta rippikoulutyössä on, että pelin jälkeen on todella tärkeää käydä läpi ja selkeästi vastausvaihtoehdot, sekä miksi mikäkin vastaus oli oikea. Nuoret saattoivat turhautua väriin vastauksiin, joita tuli paljonkin, jos monivalintakohdista ei osannut valita jokaista oikeaa vastausta. On tärkeää rohkaista nuoria yrittämään epäonnistumisista huolimatta ja muistuttaa pelin alussa ja edetessä, että nuorten on syytä lukea vastausvaihtoehdot tarkasti. Ohjeet peliin ja perustelut vastauksiin (Liite 4) olivat toive Palokan alue seurakunnalta, jotta asioihin perehtymätönkin osaisi pitää kattavan oppitunnin aiheesta ja perustella selkeästi oikeat vastaukset.

Luonnon valokuvaaminen oli palautteen mukaan mieluisa tehtävä ja mielestäni sen päällimmäinen idea, eli saada nuoret menemään luontoon, toimi hyvin. Tämän lisäksi tehtävän mielekkyys nousi vihkotyöskentelyn pohjalta esille, mikä on hyvä asia, koska tämä tarkoittaa sitä, että luontoon oli mukava mennä. Tämä voi osaltaan tuoda positiivisen tuntemuksen luonnon keskellä liikkumisesta myös tulevaisuudessa, vaikka sosiaalisen median päivittämisen merkeissä. Kriittisenä huomiona voimauttavasta valokuvauksesta voisin todeta, etten ajatellut sään vaikuttavan valokuvauksen mielekkyyteen ja onnistumiseen, koska toteuttaessani työtä, sää oli aurinkoinen. Valokuvaus tehtävän voi kuitenkin siirtää tulevaa varten esimerkiksi seuraavalle päivälle jonkun muun kokonaisuuden lisätehtäväksi, jos sää näyttää luontopäivänä huonolta. Valokuvaus menetelmänä on kestoaltaan lyhyt, joten se on helppo siirtää myös toiselle päivälle tai esimerkiksi vapaa-ajalle, mutta tämä saattaa aiheuttaa nuorissa negatiivisia tunteita.

Yhtenä tavoitteistani oli lisätä tietoa kirkosta ilmastonmuutoksen vastaisena toimijana, sekä opettaa kirkon näkemystä luomakunnan huolehtimiseen. Vaikka ekoteologiaa en varsinaisesti käsitteenä nuorille esitellyt, esittelin kuitenkin pin-tapuolisesti kirkon ilmasto-ohjelman ja kirkon näkemysten ympäristökysymyk-siin, sekä viljelyn ja varjelun periaatteen pelin ja raamattutyöskentelyn kautta. Moni hämmästyí kuullessaan kirkon olevan mukana ilmastonmuutoksen vastai- sessa työssä, eli voidaan olettaa, että kirkko ei juurikaan tuo esille omaa kan- taansa ilmastokysymyksiin ainakaan ennen rippikouluikää.

Teologinen näkemys maapallon viljelystä ja varjelusta on tullut esille monella eri luennolla Diakissa ja tätä pitäisi mielestäni tuoda enemmän esille kirkon ilmasto- ohjelman varjolla. Kuitenkin meille on Raamatussa kerrottu, että meidän tulisi vil- jellä maapalloa. Viljely ja varjelu -periaatteeseen liittyy vahvasti Raamatun Moo- seksen kirjan 1:29, jossa Jumala antaa ihmisille ruoaksi ”kaikki siementä tekevät kasvit ja kaikki puut, joissa on siementä kantavat hedelmät.” Vegaaniruokavalio oli suurtutkimuksen mukaan kaikista tehokkain tapa pienentää ympäristöjalanjäl- keä (YLE Uutiset 2018), joten kirkko voisi myös kannustaa kävijöitään kasvisruo- kailuun, vaikka kasvisruoka käyttääkin hyväkseen tiettyjä eläinperäisiä tuotteita, toisin kuin puhdas vegaaniruokavalio.

Työn luotettavuutta alentaa se, että toteutin oppikokonaisuuden ainoastaan kah- della leirillä sen lopullisessa muodossa, kun taas kahdella aikaisemmalla leirillä produktiossa oli vielä käytössä vajavainen suunnitelma. Tosin hyödynsin myös prosessin mahdollisuudet hyödyntämällä useamman kokeilun ja kehitin toimin- taa, kun sille oli tarve, joten se myös lisää työn luotettavuutta. Kuitenkin vihko- työskentelyn kysymykset on valikoitu tarkkaan tukemaan tutkittuja teemoja, ja nii- den kautta nuoret kertoivat tunteistaan teemoihin liittyen. Myös se lisää luotetta- vuutta, että työskentely tehtiin yksin, eikä esimerkiksi ryhmäpaine vaikuttanut vastauksiin.

Lopullisen tuotoksen menetelmien valitsemista en vaihtaisi, videon näyttämistä lukuun ottamatta, koska vihkotyöskentelyn kautta video osoittautui epämää- räiseksi osaksi kokonaisuutta ja sillä ei ollut muuta virkaa työssä, kuin herättää

mielenkiinto aiheeseen nuoria kiinnostavalla tavalla. Ohjeisiin, jotka kirjoitin Palokan alue seurakunnalle, lisäsin videon kohdalle huomion, että video kannattaa katsoa etukäteen ja miettiä ryhmäkohtaisesti, kokeeko sitä tarpeelliseksi. Kerroin ohjeissa myös, että videota voi näyttää esimerkiksi levottoman ryhmän kanssa, koska tämä saattaa rauhoittaa osaltaan ryhmää ja herättää mielenkiintoa.

Työ on tärkeä osa kirkon työtä nyt ja tulevaisuudessa, koska ilmastokysymykset tulevat olemaan pinnalla vielä pitkään, kun Pariisin ilmastopöytäkirja tähtää 1,5 asteen rajattuun ilmaston lämpenemiseen (Ympäristöministeriö 2018) ja Suomi tähtääkin hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä, monen muun maan tavoitellessa vuotta 2050. (YLE 2019) Myös Rippikoulusuunnitelma (2017) ilmaisee, että eettinen vastuu kantaminen sisältää globaalin ja ekologisen näkökulman, ja että kristityillä on vastuu luomakunnan hyvinvoinnista ja sen huolehtimisesta.

Moni tuttuni, kokee että ei osaa kertoa tarpeeksi paljon ja oikeellista tietoa ilmastosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, joten työni on tärkeä apuväline työntekijöille, joilla ei ole mitään aikaisempaa kokemusta ympäristöteeman opettamisesta.

Lähetin sähköpostia Palokan alue seurakunnan nuorisotyöntekijöille, jossa kysyin palautetta oppitunnista ja siitä, osaisivatko työntekijät pitää tunnin materiaalin pohjalta. Palautekysymykset olivat,

- Koetko, että osaisit pitää ympäristöoppitunnin näiden materiaalien pohjalta rippileirillä?
- Koetko, että Palokan alue seurakunta on saanut opinnäytetyöstä hyötyä seurakunnassa tehtävään ympäristökasvatukseen ja rippikoulutyöhön?
- Koitko, että opit uutta ympäristöön liittyvistä teemoista tämän oppitunnin pohjalta?
- Mitkä ovat mielestänne työn vahvuudet? Entä heikkoudet?
- Mitä kehittäisitte niin työssä itsessään ja ohjeissa, sekä Powerpointesityksessä?
- Muuta palautetta työhön liittyen?

Palaute oli kaiken kaikkiaan positiivista ja jokainen työntekijöistä kertoi pystyvänsä pitämään oppitunnin aiheesta ohjeiden pohjalta ja Powerpoint-esitys, joka on tehty tukemaan opetusta, oli selkeä. Ohjeisiin ja Powerpoint-esitykseen toivottiin muutamia muutoksia, kuten Quizizz-sovelluksen kohdalla selkeämpää ohjeistusta siitä, että vaikka oikeita vastausvaihtoehtoja on kysymyksessä monta, vastaajan pitää valita jokainen oikeista vastauksista saadakseen pisteen. Tämä aiheutti työntekijöissä, sekä rippikoululaisissa hämmennystä, koska moni luuli, että tehtävässä riitti, jos valitsi yhden oikean vastauksen. Tätä muokkasinkin lopullisiin ohjeisiin, sekä Powerpoint-esitykseen. Julkaisuseminaarissa palaute oli myös positiivista eikä eronnut juurikaan Palokan alue seurakunnan nuorisotiimin palautteesta, lukuun ottamatta sitä, että jouduin vaihtamaan voimauttavan valokuvauksen termin lopulliseen työhöni.

Sain myös palautetta ohjaavalta opettajaltani kysymysten muotoilusta. Kysymykset olisi pitänyt asettaa sellaiseen muotoon, että kysymyksiin ei voisi vastata ainoastaan kyllä tai ei -vastauksilla, vaan muotoilla kysymykset niin, että olisin saanut tarkempaa palautetta. Kuitenkin suullisesti sain julkaisuseminaarissa ja nuorisotiimin palaverissa tarkempaakin palautetta. Lähettämäni sähköpostiin ei vastannut kuin kaksi Palokan alue seurakunnan työntekijää. Kuitenkin tämä oli hyvä huomio tulevaisuutta varten.

Toinen muutos, jonka tein, oli teologisen puolen lisääminen etenkin ohjeistukseen. Moni työntekijä toivoi, että juuri viljelyn ja varjelun -teologiaa olisi voinut käyttää työssä ja etenkin Quizizz-kysymyksissä ja vastauksissa enemmän hyödyksi, koska nyt työntekijöiden mukaan esimerkiksi Raamatun tutkiminen ekologisesta näkökulmasta jää ohkaiseksi. Päätin ohjeistukseen lisätä Raamattuun viittaamista, sekä kirkon ilmasto-ohjelman näkemyksiä viljelyn ja varjelun -teologiasta. Näin kristillinen ekoteologia on vahvemmin läsnä oppitunnilla, eikä Quizizz-sovelluksen läpikäyminen ole ainoastaan ympäristöahdistukseen ja ekologiseen elämään liittyviä kysymyksiä. On kuitenkin tärkeää, että rippikoulussa käydään läpi asioita kristinuskon näkökulmasta, vaikka ilmastoteemat käsittävätkin kaikkia ihmisiä ja on tärkeää myös käydä läpi se, miksi ilmastoasioita ylipäänsä käydään läpi. Ilmastonmuutos on ilmastokeskustelun pohja ja onkin tärkeää käydä myös sen syitä läpi.

Muuta palautetta, jota sain työntekijöiltä julkaisuseminaarissa, oli se, että tästä opinnäytetyöstä tulee olemaan paljon hyötyä tulevaisuuden rippikoulutyössä, koska on valmis pohja, jota ei tarvitse muuttaa tai keksiä joka kerta uudestaan. Se on myös ajankohtainen, joten sitä ei tarvitse senkään takia muuttaa oletettavasti moneen vuoteen. Materiaali oli selkeää ja työntekijät aikoivat ottaa sen käyttöönsä heti ensi vuoden rippikouluihin. Palokan alueiseurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö on ollut todella mieluisaa molemmin puolin ja tuntuu, että oma ammatillisuuteni on kasvanut etenkin rippikoulutyössä ja Palokan alueiseurakunta on antanut minulle paljon kasvaessani ammatillisuudessani ja heidän mukaansa kanssani on ollut helppo tehdä yhteistyötä.

8 POHDINTA

8.1 Produktion eettisyys, luotettavuus ja vaikuttavuus

Produktio tehtiin eettisten periaatteiden valossa. Ilmastokysymykset usein herättävät keskustelua puolesta ja vastaan, ja on tärkeää, että nuorelle ei tule tunnetta, että tämän ideoita tai vastauksia vähätellään. Sen takia on erittäin tärkeää, että tunnin ohjaaja on valmis avoimesti keskustelemaan ja kertomaan tietämättömyydestään, jos tulee tilanne, että ohjaaja ei esimerkiksi tiedä vastausta ohjeidenkaan perusteella. Pitämilläni tunneilla olikin myös positiivisen palautteen teorian pohjalta koettu rohkaisemaan jokaisen vastauksen mahdollista oikeellisuutta, eikä suoraan kerrottu, että vastaus on väärä. Myös jokaisen vastauksen kuuleminen ja niihin reagointi on tärkeä osa tasa-arvoista oppimista, sekä kehittämistä, koska kuuntelemalla erilaisia vastauksia, voimme oivaltaa uusia asioita, joita emme normaalisti tule ajatelleeksi.

Työhöni liittyy aktiivisen oppimisen vahvistaminen Rippikoulusuunnitelman (2017) pohjalta, jossa pyritään osallistamaan rippikoululaisia tunneilla passiivisen kuuntelemisen sijaan. Tähän liittyvät muun muassa kysymyspeli, leirin yhteisten vihreiden ohjeiden tekeminen ryhmässä, sekä kuvien ottaminen. Jokainen näistä on tärkeä osa kokonaisuutta ja osallistaa nuoria osallistumaan oppitunnilla. Oppikokonaisuus on järjestetty neljän eri Jyväskylän alueen seurakunnan rippileirin tuntirungon pohjalle. Aikaa jää tunnilla etenkin kysymyspelin vastauksien läpikäymiseen ja kuvien analysoimiseen nuorten kanssa, ilman että oppitunnin lopettamiselle tulee kiirettä. Kiire voi pahimmassa tapauksessa tuoda nuorelle tunteen, että he tulevat jonossa mahdollisimman nopeasti näyttämään kuvansa, eikä yhteistä aikaa jää kuvien tutkimiselle ja yhteiselle ajalle.

Yhteinen tekeminen ja positiivinen muutos ovat tärkeässä osassa produktiota. Tunne siitä, että pienillä teoilla on merkitystä, on tärkeä osa oppikokonaisuutta ja eri menetelmiä, joita kokonaisuudessa käytetään. Ne ovat osanaan vaikuttamassa nuorten käsitykseen siitä, miten jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa isossa mittakaavassa pienilläkin teoilla, ja miten yhdessä näistä pienistä teoista

tulee iso kokonaisuus. Samalla yhteinen toiminta pienryhmissä tukee ryhmäytymistä ja yhteistyötä. Ympäristöystävällinen toiminta ja pienet teot on otettu huomioon produktion jokaisessa vaiheessa ja produktion toteutuksessa on kerrottu omakohtaisia kokemuksia pienien tekojen merkityksestä ja selitetty, miksi mitään on valittu, sekä yhdessä pohdittu nuorten kanssa, olisiko joku toinen vaihtoehto toista parempi, jos kysymyksiä on ilmennyt.

Produktion vihkotyöskentelystä ei myöskään käy ilmi kenenkään henkilöllisyys ja vihkotyöskentelyn lopputulokset eivät jääneet kenellekään muulle, kuin nuorelle itselleen. Vastaukset luin vain minä, ja nuori itse, ja nuori sai halutessaan kieltäytyä esittämästä vastauksiaan minulle.

Vaikutusta on hieman vaikea arvioida, koska varsinaista tutkimusta ei tehty, vaan kaikki tieto, millä vaikutus perustellaan, on kerätty suullisesti. Kuitenkin palaute niin muilta työntekijöiltä, kuin nuorilta oli pääosin positiivista. Nuorilta tuli myös palautetta, että he eivät ennen oppikokonaisuutta olleet kuulleet mitään kirkon tekemästä ilmastotyöstä, joten alkuperäinen tavoite tuoda kirkko enemmän esille ilmastoasioista puhuttaessa onnistui.

Myös kiinnostavuuden luominen tähän oppikokonaisuuteen oli yksi tavoitteista, johon päästiin. Vihkotyöskentelyyn ja keskusteluihin nojaten, etenkin peli oli saanut hyvää palautetta, sekä voimauttava valokuvaaminen. Valokuvaamisen palautteessa nousi esille myös se, miten mukavaa oli käydä läpi kuvia yhdessä ohjaajan kanssa. Myös tehtävän kiireettömyys oli miellyttäväksi koettu asia.

8.2 Omia ajatuksia opinnäytetyön tuloksista

Mielestäni onnistuin opinnäytetyön produktion toteuttamisessa loppujen lopuksi hyvin. Onnistuin tavoitteissani, joita lähdin produktiossa toteuttamaan, ja myös Palokan alue seurakunnalta sain paljon kehuja oppikokonaisuudestani ja lähestymistavastani aiheeseen, sekä aiheeseen paneutumisesta, jotta nuorille saataisiin mahdollisimman rehellinen kuva ilmastomyönteisyydestä ja ilmastoasioihin vaikuttamisesta.

Alkuun aiheen rajaaminen oli vaikeaa ja tuntui vaikealta keksiä uusia tapoja tehdä oppikokonaisuutta, koska en ole aiemmin suunnittelut näin laajana kokonaisuutta ja sen huomasi ensimmäisen kahden leirin aikana, joissa kokonaisuus oli vielä keskeneräinen suunnitelmana. Mielestäni näihin teorioihin nojaaminen ja niiden puitteissa kokonaisuuden rajaaminen oli tarpeeksi kattava, eikä lähtenyt paisumaan liian isoksi. Olen myös tyytyväinen siihen, että en koittanut tehdä koko kokonaisuutta uudestaan, vaan käytin myös olemassa olevia hyväksi huomattuja käytäntöjä kokonaisuuden suunnittelussa hyödyksi.

Hallikainen (2018) pohti opinnäytetyössään, että esimerkiksi Vihreät riparit hanketta voitaisiin hyödyntää myös isostoiminnassa ja normaaleissa rippikouluissa ja näin ollen vahvistaa nuoren luontosuhdetta ja antaa mahdollisuus kyseenalaistaa omat kulutustottumukset. Tätä hyödynsinkin omassa produktiossani oppitunnilla ja leirin viisi vihreää ohjetta on ideana otettu Vihreiden ripareiden yhdestä toimintamallista (Suomen evankelis-luterilainen kirkko). Kuten jo raportissa aikaisemmin toin esille, tämä oli monen nuoren mielestä hyvä toimintamalli, joka näkyi myös käytännön tasolla: valot sammutettiin tiloista, joita ei käytetty, eikä ruokaa mennyt roskiin. Nämä olivat yleisimpiä ohjeita, joita nuoret halusivat itse noudattaa. Samalla tämä loi ryhmähenkeä ja vahvisti yhteistyötä ryhmissä, koska vihreät ohjeet suunniteltiin omissa pienryhmissä isosen johdolla.

Yksi työni tavoitteista oli tuoda esille Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tekemään monipuolista ja kattavaa ympäristötyötä. Koin, että tähän tavoitteeseen päästiin: kerroin useaan otteeseen niin pelissä kuin itse tunnin johdatuksessa muun muassa kirkon omasta ilmasto-ohjelmasta, ympäristödiplomeista, kierrätyksestä ja ympäristökasvatuksesta. Myös osa pelin kysymyksistä liittyi kirkon ekologisempaan palvelukseen, jossa nuoret pääsivät itse pohtimaan, miten kirkko voisi palvella seurakuntalaisia ekologisemmin.

Tätä voisi lähteä tulevaisuudessa kehittämään pidemmällekin, jossa rippikoulu-
laiset ja seurakuntalaiset voisivat itse olla ideoimassa ekotekemisestä seurakunnan toiminnassa ja suunnittelemassa ekologisempia seurakuntia. Jyväskylän seurakunnalla on jo oma vihreydestä vastaava tiiminsä, joka suunnittelee erilaisia

uusien tapojen tuoda ekologisuutta paremmin näkyviin. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pitäisi mielestäni juurikin enemmän painottaa toiminnan läpinäkyvyyteen ja kertoa, miten kirkko palvelee ihmisiä. Myös ekologisuus vaatisi tiettyä uudistumista läpinäkyvyyteen, koska asiaan perehtymätön tuskin tietää, mitä ekologisia valintoja kirkko tekee nykypäivänä. Minäkään en tiennyt, ennen kuin lähdin tutkimaan asiaa opinnäytetyön tiimoilta.

Kirkko kärsii edelleen jäsenkadosta, niin kuin jo vuonna 2013 YLE uutisoi, kun kirkko lähti suuntaamaan sosiaaliseen mediaan (YLE 2013). Tämä on omiaan tuomaan ihmisille lähempää kuvaa kirkosta, etenkin juuri oman paikkakunnan sisäisistä asioista. Nykyisessä työpaikassani Kangasniemen seurakunnalla pyritään etenkin nuorisotyössä tuomaan paremmin näkyville, mitä kaikkea kirkko tekee nuorten ja lasten hyväksi, koska toiminta on useasti saanut vastaanansa ennakkoaluuloja siitä, että vain leikimme lasten kanssa ja vähän lomailemme leireillä samalla, kun saarnaamme Jumalasta.

Tämä on ongelmallinen asetelma, koska se vie kirkon työntekijöiltä pois ammattitaidon tuntua. Kirkkoa usein pidetään myös vanhan aikaisena toimijana, ja myös tämän takia on tärkeää, että kirkko näyttäytyy nykyaikaisiin asioihin puuttujana. Tämä on luultavasti helpompi toteuttaa nuorisotyössä, koska kuten Törrönen ja Riikonen (2010) ilmaisivat, nuorisotyöhön on kuulunut pitkään vanhojen perinteiden ja traditioiden vaaliminen, mutta myös uuden kehittäminen toimintaan ja vastaamaan nykyisten nuorien kulttuuria. Näin nuoriso ja rippikoulutyö pysyy relevanttina nuorison keskuudessa.

Vaikka 78% suomalaisista määrittelee itsensä luontoihmiseksi (Yle Luonto 2019), huomasin että Jyväskylän alueen rippikouluissa, isompien alueseurakuntien rippikoulutyössä oli selvästi huomattavissa vieraantumista luonnosta ja ulkona olemisesta, etenkin vapaa-ajalla. Myös vihketyöskentelyn tulokset osoittivat, että suurin osa olisi mieluummin sisällä kuin ulkona.

Työn alkaessa ja lähteitä etsiessäni, huomasin myös, että kirkolla on ollut oma ilmasto-ohjelmansa jo vuodesta 2008. Olen itse käynyt tähän aikaan rippikoulun ja ollut aktiivisena seurakuntalaisena siitä lähtien, mutta en ole koskaan huomannut, että omilla seurakunnissani olisi ollut millään tavalla huomioitu ekologista

kasvatusta, jos kierrätystä ei lasketa. Pohdinkin, että johtuuko tämän puute siitä, että osaamista tähän ei ole, siitä että tätä ei koeta tärkeänä vai siitä, että työntekijöillä ei ole tietoa tällaisesta ilmasto-ohjelmasta. Kuitenkin vasta Jyväskylän seurakunnalle harjoitteluun tullessani vuonna 2019, tuntui että ympäristöasioista puhuminen alkoi olla ajankohtaista myös seurakunnissa.

8.3 Oman ammatillisuuden kehittyminen

Isomman kokonaisuuden suunnitteleminen yhdeksi osaksi rippileiriä, oli itselleni uusi kokemus, josta koen saaneeni paljon hyötyä tulevaisuutta varten, niin kirkon työntekijän roolissa toimimisesta, produktion suunnittelusta osana isompaa kokonaisuutta ja sen toteutuksesta käytännössä, sekä tuloksien arvioinnista ja produktion muokkaamisesta näiden tietojen valossa.

Myös edellisten tutkimusten käyttö ja niiden hyödyntäminen niin teoriassa kuin käytännössä on ollut itselleni opettavaista, vaikka sitä koulussa onkin erilaisten raporttien kanssa tullut tehtyä. Kuitenkin opinnäytetyössä tämä korostuu entisestään ja koen, että tämän tiedostamisesta on ollut hyötyä produktion edetessä. Uuden ja vanhan kehittäminen yhdeksi kokonaisuudeksi on myös ollut hyvä idea, koska kuten Törrönen ja Riikonen (2010) pohtivat, niin ei ole tarpeellista lähteä kehittämään kokonaan uutta toimintaa, koska kirkon nuorisotyön toiminta kulkee käsi kädessä vanhan tradition ja uuden kulttuurin yhteistyössä.

Opin myös suunnittelemaan ja toteuttamaan pitkän aikavälin produktiota, hyvinkin erilaisille rippikoulukokonaisuuksille, sekä muokkaamaan työtäni pohdintojen ja palautteen valossa näille ryhmille sopivammaksi kokonaisuudeksi. Kuitenkin lähtökohtaisesti lopullinen opinnäytetyön produktio toimii muokkaamattomanakin ohjaajalle, joka ei ole koskaan aikaisemmin ympäristöoppikokonaisuutta pitänyt.

Myös suuri kehitys omassa ammatillisuudessa tapahtui ison kokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen vastuun ottamisessa. En ole aikaisemmin tehnyt yksin näin isoa projektia, joten myös yksin vastuun ottaminen näin isosta projektista oli isona osana ammatillista kasvua. Etenkin tulevaisuudessa, jos työskentelen

pienemmällä paikkakunnalla, jossa työntekijöitä ei ole paljon, omatoimisesta tekemisestä on paljon hyötyä.

Myös sosiaali-alan kompetensseihin nojaten, voin sanoa, että oma ammatillisuuteni on kehittynyt etenkin tämän tuotannon kautta tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen parissa. Opinnäytetyöni oli alusta loppuun asti kumppanuuslähtöistä kehittämisestä, jossa opin työskentelemään erilaisten verkostojen kanssa, soveltamaan ja hyödyntämään erilaisia tutkimustuloksia, sekä valmiin tuotannon tuottamisen palautteen ja tutkitun tiedon valossa. Myös se, että olen tehnyt työn yksin ilman paria tai ryhmää, on ollut iso osa omaa ammatillista kasvua, koska en ole voinut tuotantoa tehdessä turvautua parini osaamiseen, vaan olen joutunut itse opettelemaan työn johtamista, kehittämistä, tutkimista, sekä projektityöhön liittyvää suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Opin myös työskentelemään osana monialaista tiimiä, ja arvioimaan työn tuloksia osana tätä tiimiä. Opinnäytetyön toteuttaminen työelämäyhteisölle heidän toiveistaan ja heidän ehdotuksistaan kuunnellen ja lopulta onnistuneen oppitunnin valmisteleminen ja toteuttaminen on edistänyt työyhteisön hyvinvointia. (Diak, Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)).

Tämän lisäksi oma ammatillisuuteni kasvoi kirkon nuorisotyönohjaajana. Etenkin hengellisen työn ja pedagogisen osaamisen kohdalla osaamiseni kehittyi paljon. Tunnen paljon paremmin eri kristillisen teologian suuntauksia, sekä kristillisen kasvatuksen lähtökohdat. Kristillisen kasvatuksen lähtökohtien tunteminen vahvistui koko työni ajan, aina teorian etsinnästä varsinaisen työn toteuttamiseen ja nuorten palautteen kuulemiseen. Tähän liittyy myös vahvasti nuoren kasvun ja itsenäisyyden tukeminen, koska nuorelle annetaan sanavalta palautteen muodossa. Työni kehitti myös alueellista ja valtakunnallista vaikuttamista kirkon työssä, koska työni tulee mahdollisesti käyttöön useammassakin seurakunnassa ympäri Suomea, eikä vain Jyväskylässä. Kuitenkin alueellisesti myös Jyväskylän seurakunta on saanut paljon apua työstäni ja olen ottanut Jyväskylän eri alue-seurakuntien leiritoimintaa huomioon työtä tehdessäni. Tutkiessani työtä työelämäyhteisön, sekä opettajien kanssa ja palautteen puitteissa, voin myös sanoa, että laadun ja vaikuttavuuden arvioinnissa olen kehittynyt myös kirkon työn puolella.

8.4 Produktion käyttö jatkossa

Produktiota eli rippileirin ympäristöoppikokonaisuutta, tullaan jatkossa käyttämään ainakin Palokassa ja niissä paikoissa, joissa olen itse töissä. Opinnäytetyöni on saanut paljon huomiota esimerkiksi kertoessani siitä Maata Näkyvissä Festareilla Turussa, sekä Nuori2020 koulutuspäivillä Tampereella. Molemmissa tapahtumissa käy monelta eri paikkakunnalta osallistujia. Olen päätenyt kertomaan opinnäytetyöstäni, kun on tullutkin ilmi, että olen vielä opiskelija, vaikka olen ollut työntekijän roolissa näissä tapahtumissa. Puhe on usein näissä tilanteissa kääntynyt opinnäytetyöhöni, kun olen kertonut sen olevan viimeinen koulutehtäväni ennen valmistumistani. Palaute on ollut myönteistä ja kiinnostunutta ja moni kertoi, että heidän seurakunnassaan ei ole ympäristökasvatusta ollenkaan, tai sitä on todella vähän. Näiden keskusteluiden yhteydessä lupasin, että työtä voisi käyttää myös muissa seurakunnissa, jos seurakunnat ovat edelleen kiinnostuneita työn valmistuttua.

Työtä voidaan myös käyttää tulevaisuudessa viitekehyksenä, jota on helppo muokata myös omiin käyttötarkoituksiinsa sopivaksi. Kokonaisuuden aikataulu on helposti muokattavissa ja se sopii helposti ainakin Jyväskylän tuntirungon kehyksiin ja vihkotyöskentelyä voidaan käyttää joko suoraan opetuksen yhteydessä tai omana työskentelynään, ikään kuin ryhmätuntina tai raamattuopetuksen yhteyteen. Samalla muut toimijat voivat tuoda työhön omia hyväksi todettuja versioita tehtävistä, tai kokonaan muuttaa menetelmiä omiin tavoitteisiinsa sopivammiksi.

Pohdin myös sitä, mihin kohtaan rippikoulua työ soveltuu kaikista parhaiten. Mielestäni kokonaisuus kannattaa ehdottomasti toteuttaa leirielämässä luonnon läheisyyden takia. Työtä kokeilin niin alkuleiristä, kuin leirin keskellä ja tulin siihen lopputulokseen, että nuoret lähtevät paremmin mukaan opetukseen myöhemmässä vaiheessa leiriä eli oppikokonaisuus kannattaa toteuttaa vasta leirin puolen välin tienoilla.

Yksi idea, miten produktiota voisi kehittää jatkossa, olisi tehdä sen tiimoilta myös virallinen tutkimus, niin kuin Hallikainen (2018) olikin osaltaan tehnyt. Siinä voisi selvittää enemmän sitä, mitä nuoret ajattelevat luonnon huolehtimisesta ja kirkon roolista ilmastonmuutoksen parissa, sekä siitä, miten tämä rooli voisi näkyä tulevaisuudessa. Myös eri kuntien nuoria voisi tutkia tämän asian tiimoilta: miten huoli ilmastoasioista näkyy esimerkiksi verrattuna pääkaupunkiseudulla tai Rovaniemellä.

Ystäväni myös kertoi, miten oli ideoinut, että lähimmäisen rakkauden tulisi olla myös osa kiitollisuutta, kunnioitusta ja kohtuutta. Lähimmäisen rakkaus, eli kultainen sääntö, jossa Jeesus kehottaa ihmisten tekevän toisille ihmisille sen, minkä ihmiset haluaisivat itselleen tehtävän (Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Tutki uskoa. Kultainen sääntö). Ystäväni hahmotti ideaa sillä perusteella, että onko olemassa suurempaa lähimmäisen rakkautta, kuin koittaa varjella meidän luomakuntaamme tuleville sukupolville elinkelpoiseksi kasvualustaksi. Mielestäni tämä olisi hyvä lisä kirkon ilmasto-ohjelmaan.

Työtä voitaisiin käyttää jatkossa esimerkiksi opettamaan kirkon työntekijöille ympäristöasioita. Olisi hienoa, jos työstä tulisi eräänlainen viitekehys rippikoulutyöhön, jota kaikki seurakunnat voisivat käyttää, koska tekemäni ohjeistus auttaa tietämättömiäkin työntekijöitä pitämään laadukkaan oppitunnin aiheesta.

8 LÄHTEET

- Aarnio-Linnavuori, E. (2010). Ympäristökasvatus: teoriaa, käsitteitä ja sisältöjä. Teoksessa I. Sipiläinen & P. Tukeva (toim.), Ympäristökasvatus seurakunnassa. (s. 10–30). Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja.
- Changemaker. Changemaker. Saatavilla 24.1.2020 <https://www.changemaker.fi/changemaker/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK). Saatavilla 9.2.2020 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Fridays For Future. About. Saatavilla <https://www.fridaysforfuture.org/about>
- Hallikainen, J. (2014). *"KU KIRKKO AUTTAA IHMISIÄ, SE AUTTAA MYÖS LUONTOA..." Tutkimus rippikoululaisten ajatuksista ympäristöongelmista sekä globaalista oikeudenmukaisuudesta.* (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157024/Hallikainen_Jenni_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20jossa%20mm.%20k%C3%A4sitelty%20ns.%20vihreit%C3%A4%20ripareita%20jne.%20http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3313F7
- Ilmastouutiset [Yle Kioski JOURNAL] (13.9.2018). *Paskavuosi alkaa – Ilmastouutiset #1.* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=esOUb8C7hE>
- IPCC, 2018. *Global Warming of 1.5°C.* <https://www.ipcc.ch/sr15/>

- Kainulainen, P. (2007) *Pyhän kosketus luonnossa. Johdatus kristilliseen ekoteologiaan*. Helsinki: Kirjapaja.
- KIDE, Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti, 2018. *Kide*, 2/2018. https://issuu.com/ulapland/docs/kide_2_2018_issuu
- Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Hiilineutraali kirkko 2030. <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/hiilineutraali-kirkko>
- Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma. Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus, 2008. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6C351E635CF63C11C2257E2E0012D44D/\\$FILE/KH_il-masto-ohjelma_netti.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/6C351E635CF63C11C2257E2E0012D44D/$FILE/KH_il-masto-ohjelma_netti.pdf)
- Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kultainen sääntö. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Kultainen+s%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6>
- Kirkkohallitus (31.1.2019). Suomen evankelis-luterilainen kirkko. *Rippikouluun osallistuneiden määrä laski – suosio silti edelleen vahvaa*. Saatavilla <https://evl.fi/uutishuone/tiedotearkisto/-/items/item/25701/Rippikouluun+osallistuneiden+maara+laski+-+suosio+silti+edelleen+vahvaa#14eaa8e1>
- Kirkkohallitus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Suuri Ihme -rippikoulu suunnitelma 2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/SUURI_IHME_julkaisu_suomi_verkko_bookmarks.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/SUURI_IHME_julkaisu_suomi_verkko_bookmarks.pdf)
- Kirkonkello. Vihreällä riparilla keksitään ekoteot itse. Saatavilla 10.3.2020 <https://www.kirkonkello.fi/vihrealla-riparilla-keksitaan-ekoteot-itse/>
- Länsiväylä, (2018). *Kaksikymppisten suomalaisten ruokatavoissa mullistus – jo joka viides mukana megatrendissä*. <https://www.lansivayla.fi/artikkeli/694488-kaksikymppisten-suomalaisten-ruokatavoissa-mullistus-jo-joka-viides-mukana>

- Maailman Ihanin Tyttö, Voimauttavan Valokuvan Menetelmä. Saatavilla [19.11.2019 https://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm](https://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm)
- Maailman Ihanin Tyttö, Voimauttavan Valokuvan Menetelmä. Saatavilla [19.11.2019 http://www2.uiah.fi/projektit/maailman_ihanin/Menetelma.html](http://www2.uiah.fi/projektit/maailman_ihanin/Menetelma.html)
- Marczewski, A. (2013) Gamification: A Simple Introduction & a Bit More. Amazon Digital Services LLC.
- Nieminen, J. (2007). Vastavoiman hahmo-nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.), Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nurmi, S. & Pihkala, P. (2013). *Luontokirkkovuosi*. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.
- Nykänen, A. (2020). *Oikeus toivoon*. Saatavilla <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006399822.html?fbclid=IwAR2sqYDIIPAvNWFU6ER-gYOVqZk0iaOcbArrDAqIn2RsBgkE2y0XZ7IF-oKM>
- Parikka-Nihti & Suomela L. (2014). *Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Pihkala, P. (2010). *Luonto ja Raamattu. Kristillisen ympäristökasvatuksen juurilla*. Helsinki. LK-kirjat.
- Pihkala, P. (2017). *Päin Helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Helsinki. Kirjapaja.
- Polvi, M. (2015). *Palautteen merkitys oppimisen edistäjänä yliopisto-opiskelijoiden näkemyksen valossa*. (Pro gradu tutkielma, Lapin yliopisto, Luokanopettajakoulutus). Saatavilla <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62121/Polvi.Marianna.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Pruuki, H., Pruuki, L. & Hakola R. (2007). *Raamis. Löytöretki*. Helsinki: LK-kirjat
- Rahikainen, S. (2016). *Pelit ja pelinomaisuus perusopetuksessa*. (Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, tietotekniikan laitos). Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/52262/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201612115030.pdf>

- Riikonen, H. & Törrönen E. (2010). *Ympäristökasvatus kirkon nuorisotyössä*. Sipiläinen & P. Tukeva (toim.), *Ympäristökasvatus seurakunnassa*. (s. 103-107). Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja.
- Siitonen, J. (1999). *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Tutkimus. Oulu. Oulun yliopisto. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>
- Sitra, (2017). *Resurssiviisas kansalainen*. Saatavilla <https://media.sitra.fi/2017/06/28164035/Sitra-Resurssiviisas-kansalainen-2017-Raportti.pdf>
- Suomen ev.lut. kirkko. Seurakuntaelämä. Kasvatus. Rippikoulu. Vihreät riparit. Saatavilla 10.3.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/vihreat-riparit>
- Suomen ev.lut. kirkko. Evankeliumikirja ja kirkkovuosi. Kirkkokäsikirja. Saatavilla 24.1.2020 <http://notes.evl.fi/Evkirja.nsf/ppFI?OpenPage&id=0094>
- Ulkoministeriö, 11.4.2019. Maailma 2030, ilmastonmuutos ja pakolaisuus. <https://maailma2030.fi/ilmastonmuutos/pakolaisuus/>
- WMO, 2018. Greenhouse gas levels in atmosphere reach new record. Saatavilla <https://public.wmo.int/en/media/press-release/greenhouse-gas-levels-atmosphere-reach-new-record>
- WWF, materiaalipankki, saatavilla 14.5.2019. <https://wwf.fi/mediabank/9043.pdf>
- YLE Luonto (27.9.2019) *Yle Luonnon kysely: Suomalainen on yllättävän vahvasti luontoihminen – sienestys, kalastus ja kansallispuistot eivät silti kiinnosta useimpia*. Saatavilla <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/09/27/yle-luonnon-kysely-suomalainen-on-yllattavan-vahvasti-luontoihminen-sienestys>
- YLE Uutiset (8.10.2018). *Suurtutkimus: Vegaaniruokavalio on tehokkain tapa pienentää ympäristöjalanjälkeä*. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-10236631>
- YLE Uutiset (13.8.2018). Nuorten huoli ilmastonmuutoksesta kasvanut jyrkästi – "Nuoret ovat paljon tietoisempia kuin aiemmat sukupolvet tuossa iässä." Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-10346864>
- YLE Uutiset (27.9.2019). Suomi asetti itselleen huippukovan ilmastotavoitteen – miten hallitus onnistuu lunastamaan lupauksensa? 5 kysymystä ja vastausta. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-10992336>

YLE Uutiset (21.3.2013). Jäsenkatoinen kirkko suuntaa sosiaaliseen mediaan.

Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-6547856>

Ympäristöministeriö (29.11.2018). *Pariisin ilmastopimus 2015*. Saatavilla

https://www.ymparisto.fi/FI/Ymparisto/Ilmasto_ja_ilma/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Kansainvaliset_ilmastoneuvottelut/Pariisin_ilmastopimus

LIITE 1: QUIZZ-SOVELLUKSEN KYSYMYKSET JA VASTAUKSET

- 1) Mitä voit yksilönä tehdä ympäristön hyväksi?
 - a. Syön kasvispainotteisesti. (Oikein)
 - b. Ostan vähemmän tavaraa. (Oikein)
 - c. Suosin ekologisia kulutustuotteita. (Oikein)
 - d. Käyn viileämmässä suihkussa. (Oikein)
- 2) Miten voisimme leirillä elää ekologisemmin?
 - a. Sammutamme valot paikoista, joita emme käytä. (Oikein)
 - b. Kierrätämme. (Oikein)
 - c. Emme heitä ruokaa roskiin. (Oikein)
 - d. Pidämme tilaisuuksia ulkona. (Oikein)
- 3) Voiko matkustaminen olla ekologista?
 - a. Ei voi.
 - b. Yhteiskyydit. (Oikein)
 - c. Juna. (Oikein)
 - d. Lentäminen.
 - e. Julkinen liikenne. (Oikein)
- 4) Minkälaista on ekologinen ruokailu?
 - a. Ruokahävikin vähentämistä. (Oikein)
 - b. Kasvispainotteista ruokaa. (Oikein)
 - c. Riistaliha (esim. hirvi). (Oikein)
 - d. Kotimaista ja lähellä tuotettua ruokaa. (Oikein)
 - e. Kasvihuoneessa kasvatetut vihannekset. (Oikein)
- 5) Mitä tarkoittaa kestävä kehitys?
 - a. Kehitys vaatii mielenosoituksia ekologisuuden puolesta.
 - b. Kehitys ottaa huomioon tulevat sukupolvet. (Oikein)
 - c. Kehitys tyydyttää nykyisen yhteiskunnan tarpeet. (Oikein)
 - d. Kehitys ottaa huomioon ympäristön, ihmisen ja talouden näkökulmat. (Oikein)
- 6) Miten ympäristö ahdistusta voisi lievittää?
 - a. Jatkamalla entiseen malliin, vaikka se ei olisi kestävää.
 - b. Puhumalla siitä muille. (Oikein)
 - c. Turvautumalla Jumalaan. (Oikein)

- d. Valitsemalla ekologisempia vaihtoehtoja arjessa. (Oikein)
- 7) Miten kirkko voisi palvella ekologisesti?
- a. Saarnaamalla ainoastaan ilmastoasioista ja tuhosta. (Oikein)
 - b. Puhumalla kohtuudesta ja tasa-arvosta. (Oikein)
 - c. Uusimalla energiantuotantoa uusiutuvaksi. (Oikein)
 - d. Suosimalla leirikeskustoja, jotka ovat lähellä. (Oikein)
- 8) Miksi kasvisruoka on eettisempi vaihtoehto kuin liharuoka?
- a. Se kuluttaa vähemmän vettä. (Oikein)
 - b. Sama määrä ruokaa vaatii vähemmän maata. (Oikein)
 - c. Se maistuu paremmalta.
 - d. Tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus koskee myös eläimiä. (Oikein)
- 9) Millaiset tavarat ovat eettisiä?
- a. Lähellä tuotetut. (Oikein)
 - b. Käytetyt. (Oikein)
 - c. Eettisesti hyväksytyt tuotteet (esim. Reilun kaupan tuotteet). (Oikein)
 - d. Kestävät tuotteet. (Oikein)
- 10) Mitä Raamattu sanoo kasvissyönnistä?
- a. Ei mitään.
 - b. Pitää syödä pelkkää lihaa.
 - c. Kasvissyönnistä puhutaan jo luomiskertomuksessa. (Oikein)
 - d. Täytyy syödä monipuolisesti.

LIITE 2: VIHKOITYÖSKENTELYN KYSYMYKSET

- 1) Miten läheiseksi koet luonnon?
- 2) Teen ekologisia valintoja tietoisesti arjessa.
- 3) Ympäristöasiat kiinnostavat minua.
- 4) Koulussani puhutaan ilmastonmuutoksesta ja ympäristöasioista.
- 5) Koen yksilönä voivani vaikuttaa ympäristöasioihin ja ekologisuuteen...
- 6) Koen ryhmässä voivani vaikuttaa ympäristöasioihin ja ekologisuuteen...
- 7) Voin puhua ympäristöasioista läheisille ihmisille ja kavereille.

- 8) Ilmastonmuutos ahdistaa minua
- 9) Koen ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeänä.
- 10) Pidän opetuksesta.
- 11) Koin että opin uutta.

Nämä kysymykset ovat nuorille avuksi vihkotoyöskentelyyn. Valikoin juuri nämä kysymykset, koska mielestäni kysymykset hahmottavat nuorelle opitun asian, sekä auttaa nuorta miettimään omaa suhtautumistaan ilmastokysymyksiin. Vihkotoyöskentelyn voi toteuttaa niin vihkotoyöskentelynä, päiväkirjatoyöskentelynä kuin haastattelulomakkeenakin.

LIITE 3: OHJE OHJAAJALLE YMPÄRISTÖKASVATUKSEN OPPITUNNILLE

OHJEET YMPÄRISTÖKASVATUKSEN OPPITUNNILLE (JOS MAHDOLLISTA, NIIN ISOSET MUKAAN AINAKIN TUNNIN LOPPUPUOLELLE)

1. Alustus + Video

Oppitunnin alustuksessa kannattaa puhua siitä, miten ilmastonmuutos on paljon puhuttu aihe nykypäivänä ja myös kirkolla on kantansa maapallon hyvinvoinnista. Kannattaa myös mainita, että kirkolla onkin ollut oma ilmastosuunnitelmansa jo vuodesta 2008 asti, jonka päänäkömyksinä ovat kohtuus, kiitollisuus ja kunnioitus.

Tämän tunnin ideana on painottaa etenkin yksilön mahdollisuuksista vaikuttaa ilmastonmuutokseen, sekä puhua mahdollisesta ilmastoahdistuksesta.

Videon näyttämistä kannattaa harkita ryhmäkohtaisesti. Jos ryhmä on erityisen villi, kannattaa video näyttää tunnin alustuksena. Jos ryhmä taas pystyy keskittymään, siirry suoraan kohtaan 2.

<https://youtu.be/esOUb8C7hE> (Ilmastouutiset osa 1)

Jos käytät videota, kannattaa sitä alustaa siten, että kertoo ryhmälle, tämän olevan äärimmilleen vietyä yksilön vaikuttamista, eikä tämä varmastikaan ole jokaiselle ihmiselle oikea ja hyvä tapa vaikuttaa. Tämä johtuu siitä, että jos vaikuttamisesta tulee ns. ”hampaat irvessä” suorittamista, lopetamme vaikuttamisen sille tielleen nopeasti, koska se ei tunnu hyvältä. Tämän takia kannattaa mieluummin lisätä pieniä asioita arkeen, jolloin vaikuttamisesta ei tule ”pakkopullaa,” vaan se tulee luonnostaan lisäksi arkea.

2. Quizizz -kysymykset

> Avaa Quizizz osoitteesta: <https://quizizz.com/admin/quiz/5cdbdc401b8e43001a14a990>

> Paina ”Live game” -painiketta

> Peli pyytää kirjautumaan, mutta voit painaa ”skip for now” -painiketta

> Jos haluat, voit laittaa opiskelijat pelaamaan tiimeissä (Team vaihtoehto) tai yksilöpelinä (Classic vaihtoehto). En kokeillut tiimeissä pelaamista, mutta pari työskentelynä tämä voi olla myös hyvä kokemus nuorille.

> Tämän jälkeen ruudulle ilmestyy liittymiskoodi ja osoite, mihin se pitää syöttää. Nuoria kannattaa muistuttaa Z-kirjaimien määrästä, koska ylimääräiset z-kirjaimet vievät **casinosivulle**.

Kun kaikki ovat kirjautuneet, muistuta nuoria siitä, että oikeita vastausvaihtoehtoja on yleensä useampi monessa tapauksessa eikä ole vain yhtä oikeaa vastausta.

HUOM:

Kerro, että jos nuori haluaa saada kysymyksestä oikean vastauksen, KAIKKI OIKEAT VAIHTOEHDOT TÄYTYY VALITA!

Ei siis riitä, että valitsee vain yhden oikeista vaihtoehtoista, vaan jos oikeita vastauksia on useampi, ne täytyy kaikki valita!

➤ Aloita peli ”Start” -painikkeella

Kysymykset pelissä ja oikeat vastausvaihtoehdot:

1. Mitä voit yksilönä tehdä ympäristön hyväksi?

a. Syön kasvispainotteisesti. (Oikein)

b. Ostan vähemmän tavaraa. (Oikein)

- c. Suosin ekologisia kulutustuotteita. (Oikein)
- d. Käyn viileämmässä suihkussa. (Oikein)

2. Miten voisimme leirillä elää ekologisemmin?

- a. Sammutamme valot paikoista, joita emme käytä. (Oikein)
- b. Kierrätämme. (Oikein)
- c. Emme heitä ruokaa roskiin. (Oikein)
- d. Pidämme tilaisuuksia ulkona. (Oikein)

3. Voiko matkustaminen olla ekologista?

- a. Ei voi.
- b. Yhteiskyydit. (Oikein)
- c. Juna. (Oikein)
- d. Lentäminen.
- e. Julkinen liikenne. (Oikein)

4. Minkälaista on ekologinen ruokailu?

- a. Ruokahävikin vähentämistä. (Oikein)
- b. Kasvispainotteista ruokaa. (Oikein)
- c. Riistaliha (esim. hirvi). (Oikein)
- d. Kotimaista ja lähellä tuotettua ruokaa. (Oikein)
- e. Kasvihuoneessa kasvatetut kasvikset.

5. Mitä tarkoittaa kestävä kehitys?

- a. Kehitys vaatii mielenosoituksia ekologisuuden puolesta.
- b. Kehitys ottaa huomioon tulevat sukupolvet. (Oikein)

- c. Kehitys tyydyttää nykyisen yhteiskunnan tarpeet. (Oikein)
- d. Kehitys ottaa huomioon ympäristön, ihmisen ja talouden näkökulmat. (Oikein)

6. Miten ympäristö ahdistusta voisi lievittää?

- a. Jatkamalla entiseen malliin, vaikka se ei olisi kestävä.
- b. Puhumalla siitä muille. (Oikein)
- c. Turvautumalla Jumalaan. (Oikein)
- d. Valitsemalla ekologisempia vaihtoehtoja arjessa. (Oikein)

7. Miten kirkko voisi palvella ekologisesti?

- a. Saarnaamalla ainoastaan ilmastoasioista ja tuhosta.
- b. Puhumalla kohtuudesta ja tasa-arvosta. (Oikein)
- c. Uusimalla energiantuotantoa uusiutuvaksi. (Oikein)
- d. Suosimalla leirikeskuksia, jotka ovat lähellä. (Oikein)

8. Miksi kasvisruoka on eettisempi vaihtoehto kuin liharuoka?

- a. Se kuluttaa vähemmän vettä. (Oikein-9)
- b. Sama määrä ruokaa vaatii vähemmän maata. (Oikein)
- c. Se maistuu paremmalta.
- d. Tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus koskee myös eläimiä. (Oikein)

9. Millaiset tavarat ovat eettisiä?

- a. Lähellä tuotetut. (Oikein)

- b. Käytetyt. (Oikein)
- c. Eettisesti hyväksytyt tuotteet (esim. Reilun kaupan tuotteet). (Oikein)
- d. Kestävät tuotteet. (Oikein)

10. Mitä Raamattu sanoo kasvissyönnistä?

- a. Ei mitään.
- b. Pitää syödä pelkkää lihaa.
- c. Kasvissyönnistä puhutaan jo luomiskertomuksessa. (Oikein)
- d. Täytyy syödä monipuolisesti.

Kun kaikki ovat saaneet vastattua kysymyksiin, käykää oikeat vastaukset ja yhdessä läpi. Jos ryhmä on kovin hiljainen käydessänne vastauksia läpi, voit itse kertoa oikeat vastaukset, mutta kannattaa kysellä nuorilta oikeat vastaukset, vaikka yksi vastaus läpi kerrallaan.

1. Kaikki vastaus vaihtoehdot ovat oikein, koska kasvispainotteinen ruokavalio käyttää vähemmän vettä ja sen hiilijalanjälki on pienempi.

- Kun taas ostat vähemmän tavaraa, et käytä niin monen tuotteen hiilijalanjälkeä. Kulutuksen vähentäminen on myös iso vaikutuskeino, koska monet yritykset joutuvat kysynnän vähetessä vähentämään tavaran tuottamista.

- Ekologiset kulutustuotteet ovat sanalla sanoen ekologisempia: Niissä voi olla pienempi hiilijalanjälki, ne voivat olla lähellä tuotettuja, niitä valmistetaan vain tilauksesta tai niiden hiilijalanjälkeä kompensoidaan jotenkin esimerkiksi käyttämällä uusiutuvaa energiaa.

- Viileämmät suihkut taas kuluttavat vähemmän energiaa, koska veden lämmittäminen vie tolkkottoman määrän energiaa. Vertauksena voi käyttää esimerkiksi

pelikonsolia ja suihkua: Pelikonsolia voi pelata yli 6 tuntia samalla energiamäärällä, kuin reilu kahden minuutin suihku käyttää.

2. Leirillä voimme elää ekologisemmin sammuttamalla valot paikoista, joita emme käytä, koska se vie turhaa sähköä ja näin ollen energiaa.

- Kierrätys vähentää hiilijalanjälkeämme.

- Emme heitä ruokaa roskeen. Tämä on tärkeää, koska kaikki ruoka minkä heitämme roskeen, kasvattaa hiilijalanjälkeämme ja päästöjä. Myös ruuan valmistamiseen kuluva energia on tässä tapauksessa mennyt ikään kuin hukkaan.

- Tilaisuuksien pitäminen ulkona on suoraan verrannollinen esimerkiksi sähkön käyttöön, johon liittyvät valot, lämmitys ja muut sähkölaitteet. Jos pidät tätä tuntia sisällä, voit korostaa tunnin ironiaa.

3. Matkustaminen voi olla ekologista, mutta lentäminen ei ole suurien päästöjen vuoksi. Oman auton käyttäminen vain yhden hengen kuljetuksiin on myös epäekologista.

- Kuitenkin esimerkiksi yhteiskyyditykset ja julkinen liikenne ovat ekologisempia matkustusmuotoja, koska silloin iso joukko ihmisiä ikään kuin jakaa kuljetuksesta syntyvät päästöt.

4. Ekologinen ruokailu on kasvispainotteista, koska kasviksien tuottamisesta syntynyt hiilijalanjälki on pienempi kuin liharuokasta syntynyt.

- Myös lähellä tuotettu ruoka, oli se sitten liha- tai kasvisruokaa, voi olla ekologista, koska matkojen päästöt ovat paljon pienemmät kuin ulkomaisen ruuan.

- Riistaliha on myös ekologisempaa, koska lihaa ei tehotuoteta ja lihan tuottaminen ja valmistaminen on näin ollen vähäpäästöisempää.

- Kasvihuoneessa kasvatetut kasvikset vaativat paljon energian käyttöä, koska huoneessa on etenkin talvisin ympärivuorokautinen lämmitys.

5. Kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että kehitys ottaa huomioon tulevat sukupolvet. Eli sitä, että kehitys on hyväksi myös teidän lapsille ja tuleville ihmisille.

- Kehityksen tulee kuitenkin tyydyttää myös nykyisen yhteiskunnan ja ihmisten tarpeet.

- Kehitys tulee huomioida ihmisen, talouden, sekä ympäristön näkökulmasta. Eli niin, että jokainen sektori voisi hyvin ja kehittyisi ilman, että joku näistä laiminlyöttäisiin.

- Kestävä kehitys ei vaadi mielenosoituksia, mutta kuten tiedämme, esimerkiksi Greta Thunbergin ilmastolakko -mielenosoitus on saanut paljon mediahuomiota ympäri maailmaa. Tämä ei ole kestävän kehityksen edellytys, mutta se voi auttaa meitä kehittämään toimintaa kestävämmäksi.

6. Ympäristöahdistusta voi lievittää pienilläkin teoilla. On todistettu, että juurikin oman panoksen tuominen mukaan ympäristötoimintaan, oli se kuinka pieni tahansa, auttaa ympäristöahdistuksen lievitykseen.

- Tätä vastoin taas oman toiminnan jatkaminen, vaikka seuraukset tiedetään, taas luo omantunnon tuskaa ja voimistaa ympäristöahdistusta.

- Jumalaan turvautuminen taas liittyy vahvasti keskusteluun ilmastoahdistuksesta. Esimerkiksi jos olet yksinäinen, tai sinusta tuntuu, ettet voi puhua kellekään muulle kokemastasi ahdistuksesta, Jumalan koettu läsnäolo ja puhuminen Jumalalle voi auttaa paljonkin.

Jeesus myös kuoli ristillä meidän puolestamme. Tähän armoon saamme turvata myös ilmastokriisin keskellä. Voimme luottaa siihen, että Jumalalla on meille varattuna hyvä suunnitelma, ja tämä auttaa meidät ilmastokriisin yli! Jumala ei kuitenkaan anna meidän katsoa sivusta, vaan opettaa meitä, kuten isä lapsiaan. Hän kutsuu meidät tekemään työtä kanssaan, jolloin meistä kaikista tulee

aktiivisia toimijoita ilmastokriisin keskellä, eikä vain kädet taskussa seuraavia sivustakatselijoita.

Jos sinulla on muita hyviä ajatuksia Jumalaan ja Jumalan luomaan toivoon ja turvaan liittyen aiheesta, voit kertoa niistä esimerkiksi lisää tässä!

7. Vaikka äkkiseltään voisi tuntua, että ilmastoasioista saarnaaminen olisi hyvä asia, jatkuva tiedon ja saman asian puiminen luo turtumista aiheeseen emmekä jaksakaan tehdä asioille mitään. Kohtuus kaikessa!

- Kohtuudesta ja tasa-arvosta puhuminen on myös ekologista ja eettistä palvelua, koska ilmastoasioissa on pitkälti kyse kohtuudesta: Kuinka paljon oikeasti tarvitsemme, voisimmeko tyytyä vähempään, mitä muille jää, ovat kysymyksiä, joita meidän tulisi myös pohtia ja jotka ovat kirkon kannalta ekologista palvelua.

- Lähellä olevien leirikeskusten suosiminen on matkojen suhteen ekologista ja leirikeskusten, sekä seurakuntakeskusten ja kirkkojen energian tuotannon uusiutuminen uusiutuviksi olisi myös ekologista. (Nuorilta kannattaa kysyä, mitä on uusiutuva energia: huomasin leireillä, että monet eivät tienneet tai halunneet vastata. Niitä ovat tuuli-, aurinkoenergia, vesi-, sekä ydinvoima vaikkakin ydinvoiman ympärillä on paljon kysymyksiä ydinjätteestä)

8. Palataan ruokailuun. Kasvisruoka vaatii vähemmän vettä. Etenkin naudanliha on todella paljon vettä kuluttavaa, koska nauta juo elämänsä aikana todella paljon vettä, ennen kuin se on sen kokoinen, että se voidaan teurastaa. Käytettyyn veden määrään liittyy myös rehut, joita kasvatetaan eläinten ruuaksi, koska sen lisäksi, että eläimet juovat vettä, niiden ruuan kasvatukseen tarvitaan myös vettä, sekä paljon maata.

- Tästä päästäänkin toiseen vastaukseen: jos kasvattaisimme pelkästään kasviksia omaksi ravinnoksemme, tarvitsisimme vähemmän maata karjalle, sekä viljeltyksiin. Pelkästään lehmiä on tällä hetkellä maailmassa tilastokeskuksen mukaan yli miljardi. Lehmä syö yli neljä kertaa enemmän kuin ihminen päivän aikana, joten pelkästään lehmien ruokkimiseksi tarkoitettuun ruuan kasvattamiseen menee

todella paljon maata. Jos kaikki tämä menisikin 7 miljardin ihmisen syötäväksi, kaikki tämä maa olisi jo riittävän suuri tila kasvattaa ruokaa ihmisille.

Ottakaa myös huomioon, että tähän ei ole laskettu edes muita teuraseläimiä ja niiden ruokintaa ja elintilaa.

- Tasavertaisuus ja oikeudenmukaisuus koskee myös eläimiä. Eläimet ovat yhtä lailla eläviä ja tuntevia olentoja, jotka ansaitsevat hyvän ja miellyttävän elämän. Tämä ei välttämättä toteudu etenkin tehotuotanto olosuhteissa.

9. Lähellä tuotetut tavarat ovat eettisiä juurikin matkojen päästöjen minimoinnin kannalta.

-Käytettyjen tavaroiden hiilijalanjälki on luonnollisesti pienempi, koska tuotetta ei varsinaisesti ole tehty juuri sinua varten, etkä lisää tuotteen kysyntää, jolloin sitä tuotettaisiin enemmän.

-Reilun kaupan tuotteet mahdollistavat sen, että tiedät, millaiset olosuhteet työntekijöillä esimerkiksi on ja reilun kaupan tuotteissa hiilijalanjälki voi olla hyvitetty.

-Kestävät tuotteet ovat ekologisempia, koska silloin sinun ei tarvitse olla koko ajan ostamassa uutta tuotetta rikkiäisen tilalle.

10. Raamatussa kasvissyönnistä puhutaan jo luomiskertomuksessa: **1. Moos. 29.** "Jumala sanoi vielä: »Minä annan teille kaikki siementä tekevät kasvit, joita maan päällä on, ja kaikki puut, joissa on siementä kantavat hedelmät. Olkoot ne teidän ravintonanne." Eli jo luomiskertomuksessa puhutaan siitä, kuinka kasvit oli tarkoitettu ravinnoksemme.

Luomiskertomuksessa myös kehoitetaan meitä viljelemään ja varjelemaan maata. Tämä on myös kirkon ilmasto-ohjelman yksi pääteemoista.

3. Leirin yhteiset vihreät ohjeet

Seuraavaksi jaa nuoret ryhmiin. (Työn voi tehdä joko omassa pienryhmässä tai esimerkiksi jaettavaksi niin moneen ryhmään, kuin on isosia, jos opetus esimerkiksi järjestetään useammassa ryhmässä isojen ryhmäkokojen vuoksi.)

Jaa jokaiselle ryhmälle kartonki ja kynä.

Nuorien tulee seuraavaksi kirjoittaa viisi (5) vihreää ohjetta leirille, jota sitoudutaan noudattamaan. Ohjeista ryhmiä valitsemaan sellaisia ohjeita, joita he oikeasti haluaisivat noudattaa ja joita voi leiriolosuhteissa noudattaa. Esimerkkinä tästä on esimerkiksi se, että jokainen ei voi syödä loppuleiriä kasvisruokaa, koska sitä ei ole kaikille varattu.

Painota myös sitä, että tarkoituksena ei ole tehdä kieltoja vaan kehotuksia.

Kiellot ovat usein myös lamauttavia ja niistä tulee negatiivinen kuva.

Jos nuoret eivät millään keksi yhteisiä ohjeita, voit muistuttaa heitä Quizizz -pelin kysymyksistä ja teemoista, mitä he voisivat tehdä.

Voit myös muistuttaa, että ihan enempi ulkoileminen on hyvä lisä kehotuksiin ja ohjeisiin: Vietämme enemmän aikaa ulkona on esimerkiksi hyvä lisä ohjeisiin.

4. Luontokuvat

Seuraavaksi mennään ulos ottamaan valokuvia. Valokuvaaminen puhelimella tulee suurimmalle osalle nuorista luonnostaan, koska nämä päivittävät, kuvia ja videoita vaikka kuinka moneen sosiaalisen median alustaan.

Tarkoituksena on käydä ottamassa leiriympäristöstä kuvia seuraavista aiheista:

1. Jotain kaunista
2. Jotain surullista
3. Jotain uutta
4. Jotain vanhaa
5. Jotain pyhää
6. Selfie luonnosta
7. (Jos haluat ja sinulla on hyviä kuvaideoita, voit ehdottomasti lisätä niitä)

Ohjeista nuoria menemään ottamaan kuvia mieluiten yksin, jotta kuvia ei oteta kiireellä. Älä kuitenkaan kiellä liikkumasta kaverin kanssa. Kannattaa painottaa, että kuvia voi myöhemmin lisätä esimerkiksi Instagramiin.

Ohjeista nuoria selfiessä niin, että kuva voi olla esimerkiksi omasta naamasta, tai vaikkapa kädestä pitelemässä lehteä tai vaikka jaloista ruohikossa. Me jokainen koemme luonnon eri tavalla, kuten myös kuvaamisen. Jollekin omasta naamasta kuvan ottaminen voi olla todella ahdistavaa, joten anna nuorelle vapaus valita! Kerro nuorille, että kuvat tulee tulla näyttämään ohjaajalle, kun kokee, että on ottanut itseään miellyttävät kuvat. Kehu aidosti kuvia, tässä on hyvä sauma olla kahden kesken nuoren kanssa ja osoittaa kiinnostusta tämän tekemiseen!

5. Vihkotyöskentely/Päiväkirjatyöskentely

Riippuen leirin aikataulusta, voi olla hyvä, että vihkotyöskentely tehdään erillisenä tehtävänä esimerkiksi koontitunnilla, joka on usein ennen päivällistä tai päivällisen jälkeen. Koontitunti auttaa vielä kokoamaan nuorten ajatuksia päivän teemasta ja oppikokonaisuudesta. Näin itse tuntikaan ei venähdä liian pitkäksi.

1. Miten läheiseksi koet luonnon?
2. Teetkö ekologisia valintoja tietoisesti arjessa?
3. Kiinnostavatko ympäristö asiat sinua?
4. Puhutaanko koulussasi ilmastonmuutoksesta ja ympäristöasioista?
5. Koetko yksilönä voivasi vaikuttaa ympäristöasioihin ja ekologisuuteen?
6. Koetko, että voit ryhmässä vaikuttaa ympäristöasioihin?
7. Voitko puhua ympäristöasioista läheisille ihmisille ja kavereillesi?
8. Ahdistaaako ilmastonmuutos sinua? Miksi, miksi ei?
9. Koetko ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeänä? Miksi, miksi ei?
10. Koitko, että opit uutta ympäristöön liittyvistä asioista? Jos opit, mitä?

Kysymykset ovat jokaiselle itselleen henkilökohtaisesti pohdittaviksi tarkoitettuja. Jos leirillä on esimerkiksi päiväkirjatyöskentelylle varattu hetki, nämä kysymykset voi tuoda esille silloin.

Jos taas päiväkirjalle tai koontitunnille ei ole varattu omaa aikaa, voidaan tämä toteuttaa myös oppitunnin yhteydessä esimerkiksi ennen valokuvaamista tai Quizizzin jälkeen.

6. Raamis

Käykää raamis aina isosten kanssa etukäteen! Näin isokset tietävät etukäteen aiheen ja kysymykset. Isosten valmistautuminen aiheeseen näkyy myös tietynlaisena ammatillisuutena leiriläisille ja myös isosella on varmempi ote pitämästään tunnista.

Tässä voi myös keskustella isosten kanssa aiheesta, jolloin esille saattaa nousta kysymyksiä ja vastauksia, joita ei ole itse ennen ajatellutkaan. Näin isokset ovat myös valmiimpia vastaamaan leiriläisten pohdintoihin. Raamukset auttavat myös isosia kristillisessä kasvussaan ja syventävät heidän raamattutuntemustaan.

Luomakunta

Virittävä keskustelu:

- Miten maailma on mielestänne syntynyt?
- Minkälaisia mielikuvia teillä on luonnon tulevaisuudesta?
- Kuka tuntemanne ihminen ansaitsisi ympäristömitalin? Miksi?

Luetaan 1. Moos. 1:1 – 2:4a.

- Mikä on alkutilanne?
- Missä järjestyksessä maailman luominen tapahtuu?
- Mikä on ihmisen asema suhteessa muuhun luomakuntaan?

Luetaan 1. Moos. 2:4b – 25

- Miten tässä kertomuksessa kuvataan luomista?
- Mikä on alkutilanne, mistä luominen lähtee liikkeelle?
- Missä järjestyksessä maailman luominen tapahtuu?
- Mikä on ihmisen asema suhteessa muuhun luomakuntaan?

Mikä näissä kertomuksissa on yhteistä ja miten ne eroavat toisistaan?

Taustana voi selittää, että Raamatun luomiskertomukset ovat alun perin olleet erillisiä ja niissä on kuvattu luomista eri tavoin. Ensimmäisen kertomuksen alussa maa on pimeä ja veden vallassa, toisessa kertomuksessa kuiva, eikä maan päällä ole mitään.

Se, että Raamatussa on kaksi erilaista luomiskertomusta, osoittaa sitä, että ihmisillä on ajansaatossa ollut monenlaisia erilaisia käsityksiä siitä, miten maailma on syntynyt. Nykyisin kristityt uskovat varsin yleisesti evoluutioteorian pitävän paikkansa. Kristinuskon luomiskertomuksessa ei ole tärkeintä se, *miten* maailma on syntynyt, vaan se, *kuka* maailman synnyn takana. Kristitty voi hyvin tutkia maailmaa tieteen avulla, eivätkä usko ja tiede sulje toisiaan pois. Usein usko ja tiede myös vastaavat eri kysymyksiin.

-Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja löydätte tieteen selityksestä ja luomiskertomuksesta?

(Jos ehditte, lukekaa vielä **3. Moos. 26:3-5**)

Tässä pääpointtina on, että kun ihminen toimii Jumalan tahdon mukaisesti, myös luonto menestyy ja maa pysyy hedelmällisenä ja se on eläinten ja ihmisten etu. Ahneus taas aiheuttaa luonnon häiriöitä ja jopa säät voivat mennä sekaisin.

- Mitä tarkoittaa ilmastonmuutos ja miten ihmiset ovat vaikuttaneet sen syntyyn?
- Miten Jumala tahtoi meidän elävän?
- Mitä tarkoittaa kohtuullinen elämäntapa?)

Mahdollisuus myös lukea **Psalmi 104**, jossa ylistystä luomakunnasta!

Keskustelua

Minkälainen maisema on mielestänne kaikkein kaunein? Kuvailkaa tätä yksitellen toisillenne. Minkälaisesta maisemasta ette pidä? Mitä luonto merkitsee teille?

- Millä tavalla ihmisellä on oikeus käyttää luonnon raaka-aineita, kasveja ja eläimiä? → Miettikää esimerkkejä oikeasta ja väärästä käytöstä.
- Mitä ajatuksia teille herää lauseesta ”luonto on pyhä?”
- Mistä eläimistä pidätte? Mistä ette?
- Saako eläimiä tappaa? Perustelkaa miksi saa/miksi ei

(Kysymykset ovat suuntaa antavia ja niitä voi muokata/keksiä lisää! Voitte rohkaista myös isosia keksimään omia kysymyksiä)

Loppuun: Kuvitelkaa, että olette 75-vuotiaita ja luonnon tila on muuttunut huomattavasti paremmaksi. Kuvitelkaa ja miettikää, mitä on tapahtunut ja mitä olette itse olleet tekemässä.